

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KATOLIKOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV

Broj 55

Tuzla, studeni 1996.

Cijena 100 BHD, 4Kn., 1DM

ANDRIJA ŽIRDUM

PISMA

BOSANSKIH

FRANJEVACA

1850. - 1870.

*Amor... Reverendo Patri
Andreae Kujunexic'
Pis & Ministro Propli - Actuali Definitore
Generali et Guadioro Comitor mensifrimo
vigno - Pro Celno
of. Kresivo*

HRVATSKA INTELIGENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Inteligencija je klasa obrazovanih artikuliranih osoba, koja konstituira izdiferenciran, priznat, samouvjeren socijalni sloj u okviru nacije, što podrazumijeva, ili traži za sebe vodeću ulogu intelektualne, socijalne, ili političke avangarde.

Hrvatska inteligencija BiH nije se uspjela dovoljno organizirati, dovoljno agresivno nastupiti u ratu u Bosni i Hercegovini. Po prirodi sumnjičava i hamletovski inertna, ona je pustila mnoge intelektualne skrojeve i narcisoide d'istrče i da se štetno ponašaju bez njene ozbiljnije kontrole.

Ali to je, po mnogo čemu priroda i praksa inteligencije. Naravno mlaka i nedefinirana, ostala je u tzv. dijelu Bosne pod kontrolom Armije BiH. Kada je bilo teško, htjeli mi to priznati ili ne, njen veliki dio je ostao bez većeg naboja "intelektualne, socijalne i političke avangarde", sklon velikim kompromisima i sa niskom razinom rasuđivanja i predviđanja razvitka stvari u ratu, te velikim improvizacijama u smislu "što je babi milo, to joj se snilo". Da nije bilo nekoliko izvanrednih iznimaka od ove prosudbe, te substancijalne pomoći iz inozemne nam domovine, naša postignuća u razdobi ukupnog ratnog kolača bila bi manja, na razini raznih vijeća i sa statusom manjine.

Nakon rata, tvrdoglavo dokazujući da je bila u pravu, da je znala i da zna što narodu treba, da je izmislila "Dayton", da se može onako kako se pokazalo da ne može - izgrubila je izbore. U koalicijama (kompromisima) sa tobože civiliziranim Europejcima, služi kao pokriće za vlast fundamentalnog naroda.

To šteti narodu, fali mu jača uloga veće grupe "različitog, priznatog, samouvjerenog socijalnog kruga nacije koji podrazumijeva vodeću ulogu intelektualne, socijalne ili političke avangarde".

U praksi dnevne politike nedostatak potpore naše inteligencije je lako uočljiv. Pored njih živih, prolazi "Daytonska" konstitucija sa predsjednikom države kao jedinim pozitivnim likom vlasti, članovima predsjedništva koji se tretiraju kao nužno zlo i predstavljaju entitet koji je ukinut, te entitet koji se ne da ukinuti. No, naši dečki su dobri i dobro se drže. Nisu velika inteligencija ali su inteligentni.

Zato smatram smiješnim nasljednika Košnika koji našem predsjedniku Zubku "nalaze", da sredi stvari u Mostaru. On misli da to može, zato što je šer i star pa si našao teren za poigrati se dobre stare kolonizacije. A vidi, da ne može ništa na silu. Ne bi on to ni pokušao da mi ovdje imamo barem onoliko jaku i tako organiziranu inteligenciju kakvu ima dominantni narod. Našim inteligentima više pristaje definicija:

"Grada ljudskog tijela je važnija od svega što se zove duhovno u čovjeku". Što je to kad se kaže "duh" - što bi to moglo biti? Čovjek koji se bavi "duhovnim", jeste "duhovnik", ali što je intelektualac?

On je veli "intelektualac", pa sad ga imamo. Odgovori sad što je čovo, ako se bavi "duhovnim" a nije duhovnik nego intelektualac.

A. Lj. uz pomoć M. K.

Konstituirana Skupština Federacije BiH

USVOJEN GRB I ZASTAVA

Verificirani mandati svih zastupnika, uključujući i one izabrane na listi Abdićevog DNZ-a

Skupština Federacije BiH u koju su ušli zastupnici izabrani na izborima 14. rujna, napokon je konstituirana. Velika većina od 140 izabranih zastupnika okupila se 6. studenog u zgradi društvenopolitičkih organizacija u Sarajevu, a sama sjednica otpočela je uz tek neznatno zakašnjenje.

Početu rada Predstavničkog doma bili su nazočni i predsjednik Predsjedništva BiH Alija Izetbegović, predsjednik Federacije i član Predsjedništva Krešimir Zubak, potpredsjednik Federacije Ejup Ganić, predsjednik Vlade Federacije Izudin Kapetanović, članovi obje Vlade i diplomatskog kora, predstavnici vjerskih organizacija i Armije.

Održane su konstituirajuće sjednice oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Iako su zasjedanja prije svega imala svečarski karakter (verificiranje poslaničkih mandata i davanje svečane zakletve), konačno su usvojena obilježja Federacije - grb i zastava, kao i Zakon o obilježjima, te izmjene i dopune Zakona o pečatu Federacije Bosne i Hercegovine.

Za privremenog predsjedavajućeg Zastupničkoga doma izabran je Abdulah Konjicija, a potpredsjednik će biti Stjepan Mikić.

Na početku sjednice verificirani su mandati 78 zastupnika iz reda SDA, 36 iz HDZ-a BiH, 10 iz Stranke za BiH, 11 iz oporbene udruge Združena lista, tri iz Demokratske narodne zajednice, te dva iz Hrvatske stranke prava. Prijedlog da se svim nazočnim zastupnicima verificiraju mandati dobio je potporu većinom glasova, uz 13 protiv i 11 suzdržanih. Dvojica zastupnika SDA - usko-sanski župan Mirsad Veladžić i Alaga Topić - zatražili su da se ne potvrde mandati zastupnicima iz reda Abdićevog DNZ-a. Veladžić je izjavio da su oni "zločinci odgovorni za genocid" te je tražio da im zastupnički dom poništi mandate, a policija da ih uhit. Zastupnici DNZ-a - Ibrahim Đedović i Hamdija Mulalić - odlučno su odbacili takve optužbe, zatražili da se poštuju odredbe Daytonskog sporazuma i omoguću im se da obnašaju dužnosti na koje su izabrani slobodnom voljom građana BiH.

Predsjedavajući Abdulah Konjicija podsjetio je da Skupština nije sud i da ona ne može nikoga proglašavati krivim. "Nismo dobili nikakve podatke niti dokumentaciju, a ako oni stignu, mandatno-imunitetska komisija može predložiti razrješenje poslanika".

Nakon verifikacija mandata i izbora radnih tijela potrebnih za rad Skupštine, prešlo se na možda i najzanimljivije pitanje prvog zasjedanja - usvajanje grba i zastava Federacije BiH i zakona o toj problematici.

U Domu naroda, za predsjedavajućeg je izabran Mariofil Ljubić, a njegov zamjenik je Mirsad Čeman. Obojica su dobila jednodušnu podršku poslanika.

U oba Doma poslanici su tokom sjednica dali svečane izjave koje su nakon toga i potpisali.

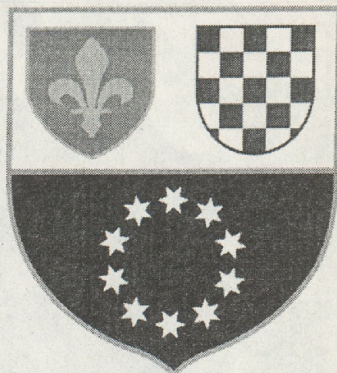
Po pet poslanika Doma naroda Federacije BiH iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda izabrani su u Dom naroda Bosne i Hercegovine.

U ime bošnjačkoga naroda to su: Adem Borić, Mirsad Čeman, Avdo Čampara, Mehmed Čorhodžić i Salih Kulenović, svi iz Stranke demokratske akcije.

U ime hrvatskog naroda izarani su: Ivo Andrić-Lužanski, Mariofil Ljubić, Petar Majić, Pero Marković i Stipo Vujević, poslanici Hrvatske demokratske zajednice.

Čestitka Hrvatskoj

U ime oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine upućena je čestitka Saboru Republike Hrvatske povodom prijema te zemlje u Vijeće Europe.

ODRŽANA PRVA POSLIJERATNA REDOVITA SKUPŠTINA HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA NAPREDAK

DODIJELJENA POVELJA HRVATSKOM GLASNIKU

NAPREDAK JE OPSTAO UZDAJUĆI SE U SNAGU HRVATSKOG ČOVJEKA PO RIJEČIMA DR. TOPIĆA, OVO DRUŠTVO JE ZA MNOGE BILO MOST I PUT DO PONOVOG OTKRIVANJA SVOJEG HRVATSTVA I SVOJE KATOLIČKE VJERE

Prva poratna skupština Hrvatskog kulturnog društva NAPREDAK koja je imala dva dijela: svečani i radni, održana je 19. listopada u Sarajevu. Svečani dio održan je u dvorani kina IMPERIJAL, čija je pozornica bila ukrašena prekrasnom zastavom Napretkove podružnice iz Dubrovnika. U nazočnosti oko 400 uzvanika predsjednik Napretka prof. dr. Franjo Topić pozdravio je ugledne goste. Bili su to najviši predstavnici državne vlasti, vjerskog, kulturnog, gospodarskog, političkog i društvenog života: Krešimir Zubak, Hasan Muratović, Mariofil Ljubić, ministri s Jadranskom Plićem na čelu, veleposlanik R Hrvatske u BiH Darinko Bago, Šefkija Okerić, uzoriti kardinal msgr. Vinko Puljić, biskupi msgr. Franjo Komarica, msgr. Ratko Perić, msgr. Želimir Puljić i msgr. Pero Sudar, provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Petar Anđelović, gvardijan Franjevačkog samostana sv. Ante fra Perica Vidić, gosti iz Amerike - nadbiskup Mac Carrick i njegov pratitelj, tri gosta iz Italije, dopredsjednik Matice Hrvatske iz Zagreba Stjepan Sučić, predstavnica Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine R Hrvatske Nada Duić-Kowalsky, predstavnici kulturnih društava "Preporod" i "Prosvjeta", predstavnici humanitarnih organizacija i predstavnici medija. U pozdravnim govorima gostiju nizale su se lijepe i tople riječi, čestitke, zahvale, poticaji, a stigle su i brojne brzojavne čestitke.

Hrvatsko kulturno društvo Napredak učinilo je izuzetno mnogo proteklih ratnih godina na očuvanju hrvatskoga kulturnog duha i identiteta te održanju kontinuiteta u Sarajevu i u podružnicama. Utemeljeno 1902. godine, ukinuto 1949. HKD Napredak ponovno je obnovljeno u rujnu 1990. Od tada razgranalo je pedesetak podružnica i razvilo bogatu i raznovrsnu djelatnost: nakladničku, koncertnu, znanstvenu, sportsku, humanitarnu i gospodarsku. Najaktivnije je u podupiranju školovanja đaka i studenata - između ostalih, stipendiralo je čak i dvojicu nobelovaca, Ivu Andrića i Vladimira Preloga. Predsjednik prof. dr. Franjo Topić je u svom izvješću o radu Društva, između ostalog rekao:

- Društvo ima 55 podružnica, i preko 20 tisuća članova. Od toga je samo u Sarajevu preko 6 tisuća. Izdalo je 70 knjiga u ratu, sada je izdavač četiri mjesečnika i suizdavač dva lista: BEDEM u Kreševu i BOBOVAC u Varešu. Mjesečnici su: HRVATSKI GLASNIK u Tuzli, OGNJIŠTA u Zenici, NOVI u Novom Travniku i STEČAK u Sarajevu. Napredak se posebno bavi glazbenom aktivnošću. Samo Središnjica je organizirala preko 80 koncerata. U Sarajevu djeluju 4 zbora. Naravno, glavni je "Trebević" koji je već imao turneju s 32 koncerta u Francuskoj. Tada mu je Sony izdao kompakt-disk i kazetu. Bio je dva puta gost u Italiji, također kod Svetog Oca Ivana Pavla II, organiziran je poseban prijem za "Trebević". Bio je na turneji u Češkoj. Sada bi trebao ići na turneju po Hrvatskoj i BiH, a također i u Austriju. Inače, Napredak ima zborove u Zenici, Tuzli, folklorne skupine u Zenici, Tuzli i Kreševu, zatim tamburaški orkestar i druge oblike glazbenih udruga. U Sarajevu je u ratu organizirano 40 likovnih izložbi. Ima svoje umjetničke zbirke u Tuzli, Zenici, Mostaru, Splitu i Sarajevu. Napredak je također osnivač radio-postaje Vrhbosna. Organizirali smo se u udrugama i trenutačno ih djeluje sedam. To su: Napretkova Gospodarska zbornica koja ima 800 članova, Udruga prosvjetnih radnika sa 400 članova koja je sudjelovala u formiranju Katoličkog školskog centra 1993. godine u Sarajevu, Udruga pravnikinja koja dva puta tjedno organizira dežurstva i daje ljudima pravne savjete. Pri Napretku djeluje Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost - to je svojevrsna akademija koja izdaje svoj časopis "Radovi", Napredak ima Športsko društvo. Treba reći i to da je Napredak osnivač

Gospodarske banke dd., Napredak osiguranja i još nekih tvrtki. Ono što još treba istaknuti kao vrlo važno je da se Napredak bavio humanitarnom djelatnošću. Slao je pomoć, u skladu sa svojim ograničenim mogućnostima, u istočnu Slavoniju i u Vukovar još 1991. godine, sudjelovao u prvoj pomoći koja je išla u opkoljeni Dubrovnik (bio je tada suorganizator). Poslali smo prvu pomoć Ravnom - nato sam posebno ponosan, također i drugim mjestima, Zenici, Varešu i dr. Kad je počela sarajevska ratna katastrofa, organizirali smo pomoć: podijelili smo preko 500 tona hrane. U Vrhbosanskoj bogosloviji imali smo kuhinju u kojoj smo podijelili preko 400 tisuća obroka.

Podsjećajući na dugu i plodnu povijest "Napretkova" djelovanja, predsjednik društva dr. Franjo Topić istaknuo je kako je ono opstalo unatoč ratnim kušnjama, uzdajući se u snagu hrvatskog čovjeka i u pomoć Božju.

Po Topićevim riječima, promičući kulturne i duhovne vrijednosti, ali i organizirajući podjelu humanitarne pomoći tijekom teških ratnih godina, "Napredak" je na različite načine bio uključen i u profiliranje hrvatskih općih nacionalnih interesa u bosanskohercegovačkoj krizi.

"Volimo hrvatski narod, poštuemo i druge s kojima živimo na ovim prostorima i stoga ne želimo da nas itko stavlja u poziciju da dokazujemo svoje hrvatstvo ili svoju ljubav prema Bosni i Hercegovini", istaknuo je Topić, podsjećajući kako je upravo "Napredak" za mnoge bio most i put do ponovnog otkrivanja svojeg hrvatstva i svoje katoličke vjere, a ujedno je predstavljao most s Bošnjacima i Srbima koji žive u Federaciji.

Opisujući najvažnije Napretkove buduće zadatke Topić je rekao kako će se uz održanje dostignutog ugleda pozornost posvetiti još kvalitetnijem radu i stabiliziranju njegova djelovanja, a pozvao je sve ljude dobre volje da se pridruže Napretku na putu u napredak.

Puno lijepih riječi rečeno je za Napredak, a onda je predsjednik Društva Franjo Topić uručio najviša Napretkova priznanja nekolicini najzaslužnijih, dok će ostala biti uručena kasnije. Našem Hrvatskom Glasniku i Stećku dodijeljena je POVELJA.

Radni dio Skupštine održan je u Kamernom teatru '55. Poznato je da se nakon Obnoviteljske (29. 09. '90.), održala samo jedna redovita skupština (7. 12. '91.), a sljedećih godina skupština se nije mogla sazvati zbog rata, tako da je ovo prva poslijeratna redovita skupština. Dobro pripremljena, ova je skupština uspješno obavila sve svoje zadatke, te izabrala članove središnjih tijela Društva. Za predsjednika je ponovno izabran Franjo Topić koji je i dosad veoma uspješno vodio Društvo.

Na skupštini su, u ime HKD NAPREDAK iz Tuzle, bili fra Martin Antunović, dopredsjednik i Juraj Novosel, tajnik Društva.

U povodu prve poratne skupštine Hrvatskoga kulturnog društva Napredak, 20. listopada je u sarajevskom Narodnom kazalištu priređen koncert Zagrebačke filharmonije pod ravnanjem Nikolaja Aleksejeva.

Pokrovitelj toga velikog kulturnog događaja, priređenog u sklopu višednevnih kulturnih priredaba koje je organizirao Napredak, hrvatsko je Ministarstvo kulture.

Sav prihod sa sarajevskoga koncerta na kojem su izvođači nastupili bez novčane naknade, namijenjen je Fondu za stipendiranje učenika i studenata HKD-a "Napredak".

Prije koncerta kojem su bili nazočni brojni kulturni, politički, diplomatski i vjerski uglednici pozdravne riječi razmijenili su, u ime pokrovitelja koncerta Ministarstva kulture Republike Hrvatske pomoćnica ministra, njegova izaslanica Jagoda Martinčević i predsjednik HKD "Napredak" Franjo Topić koji se nakon koncerta najtoplije zahvalio Zagrebačkoj filharmoniji i svima koji su pomogli da se koncert ostvari.

"JESI LI MI U ŽIVOTU RODE? JESAM, BOME, ALI U HRĐAVU"

Dr. Andrija ZIRDUM

(Tekst narodne pjesme što ga je citirao fra Grgo Martić u jednom pismu biskupu fra Marijanu Šunjuću)

U subotu 9. studenog 1996. u dvorani Radničkog univerziteta u 18 sati promovirana je knjiga prof. dr. fra Andrije Zirduma, Pisma bosanskih franjevaca od 1850-1870. Promotori prof. Dubravko Lovrenović i književnik Željko Ivanković govorili su pred tuzlanskim auditorijem koji se okupio u velikom broju. Prof. Marica Petrović vodila je promotivni susret u kojem su sudjelovali: Mješoviti zbor Crkve sv. apostola Petra i Pavla, pod ravnanjem prof. Evice Cerić, duo za glasovirom Maja Križan i Slađana Vlačić, učenice naše Gimnazije i Muzičke

škole iz Tuzle, Slađana Ćosić i Alen Matošević recitatori iz Gimnazije i g. Mladen Tokić, pjesnik, djelatnik Hrvatskog radija - Radiopostaje Soli.

Na kraju je g. Zirdum, u svom zahvalnom izlaganju, ispričao neobični "križni put" što ga je knjiga prošla prije nego što je ugledala svjetlo dana.

Prof. Lovrenović naglasio je značaj franjevaca u životu Bosne kroz 700 godina njihove prisutnosti među nama. Govorio je o "franjevačkoj drami" na ovim prostorima i išao tako daleko sugerirajući nam da se mi, bosanski Hrvati identificiramo s franjevcima u oštrijem određivanju vlastitog identiteta. U svom oduševljenju franjevačkim

djelovanjem u povijesti Bosne, prof. Lovrenović se pomalo udaljao od teme praveći opširne digresije. Pa ipak, to je bila sjajna prilika za sve one koji malo znaju o ovom bosanskom povijesnom fenomenu da čuju kako su živjeli fratri i kako su ih doživljavali bosanski književnici i puk.

Književnik, g. Ivanković, govorio

je vrlo zanimljivo o književnom aspektu pisma pokušavajući ih promatrati kao epistolarne književne vrste. "Istina", rekao je on, "pisma nisu pisana za objavljivanje, ali u njima ima književnih reminiscencija, kvalitetnih portreta, dobrih deskripcija, malih životnih drama, duhovitih situacija i niz drugih odrednica koje ukazuju na visoku razinu pismenosti što su je posjedovali franjevci 19. stoljeća".

Njihov jezik koji oni često nazivaju bosanskim, oplemenjen leksikom drugih hrvatskih jezičnih izraza (slavonskim i dalmatinskim), orijentalizmima, latinizmima, germanizmima i drugim utjecajima što su ih baštinili kroz povijest, može danas poslužiti bosanskih Hrvatima u iznalaženju i emancipaciji vlastitog jezičnog izričaja.

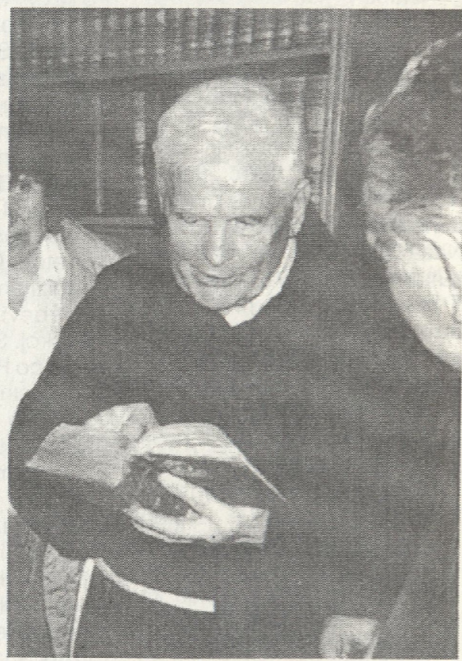
Gospođa Petrović, vodeći ovaj zanimljivi program u kojem su čitana pisma što se sadržajem dotiču života u Tuzli, napomenula je na ličnost Blaža Josića, franjevačkog književnika, nesuđenog organizatora narodne bune, našega zemljaka. Ovaj, nepravdno zapostavljeni pjesnik na latinskom jeziku, bio je visoko obrazovan i imao je sasvim jasnu viziju Bosne i njezine budućnosti. Velik dio pisama što ih je fra Andrija Zirdum objavio u ovoj knjizi napisao je baš fra Blaž Josić. Znao je koliko je Bosna nepoznanica onima koji kroje njezinu sudbinu i o njoj odlučuju. Bio nesretan što nas stranci vode i usmjeravaju, osjećao njihovu nespretnost nezainteresiranost. A strancem je smatrao svakog onog tko nije rođen u Bosni i tko Bosnu ne osjeća kao svoju.

Fra Andrija Zirdum, profesor teologije, povijesničar, svećenik sa Plehana! Između ostalih svojih djela, osnovao je biblioteku, izdavačku kuću Slovoznak na Plehanu. Danas ta biblioteka djeluje u Slavonskom Brodu. Na kraju predgovora u knjizi Pisma bosanskih franjevaca od 1850-

1870. nametne nam se jedna opaska: Plehan u progonstvu. Fra Andriju, Slovoznak i knjigu Pisma bosanskih franjevaca od 1850-1870, treba promatrati i doživljavati imajući u vidu tu opasku. Samo u takvim okolnostima i povijesnim uvjetima mogu ljudi imati toliko stvaralačke i duhovne snage i moći.

Fra Andrija govori mirno, polako, kao pravi intelektualac. On klima glavom, smješka se duhovitostima svoje davne subraće i nosi u svojoj pojavi nešto od dostojanstva bosanskog fratraluka što ga je nsvjesno baštinio iz svoje tradicije.

Poput fra Petra iz Proklete avlije, ima razumijevanja za sve večerašnje interpretatore "njegovih" pisama, iako mu je sigurno jasno da su se neki od njih trebali malo više baviti samom knjigom. Dobro je što smo ga imali sreću slušati. Dobro je upamtiti njegovu poruku i uputu: "Slabije upućenom čitatelju neki postupci i stajališta bosanskih franjevaca iz ovog razdoblja neće biti jasni. Oni su, naime, još od srednjeg vijeka

Bosanski kroničar

djelovali u posebnim okolnostima pa su tijekom vremena sami oblikovali svoj stil rada i međusobne odnose koji su rijetko bilježeni".

Bosanski franjevci ovom knjigom još jednom upozoravaju na svoju doraslost povijesnom trenutku i svoje prisustvo u bosanskoj povijesti. Ova pisma ne razlikuju se mnogo od onih koje današnji bosanski fratar upućuje svom prijatelju. Isti problem, isti fratri, ista Bosna!

M. P.

PISMA BOSANSKIH FRANJEVACA 1850-1870

U želji da čitateljima najbolje predstavimo ovu knjigu, poslužimo se Sažetkom što ga je napisao sam autor.

SAŽETAK (str. 297 - 298)

Ova građa sadrži 240 pisama bosanskih franjevaca s konca Osmanlijskog Carstva u Bosni i Hercegovini, tj. od 1850. do 1870. godine. Tu činjenicu treba imati na umu ako se želi razumjeti vrijeme, okolnosti i franjevačke posebnosti u kojima su pisma pisana.

1. Franjevci u Bosni i Hercegovini djeluju od konca XIII. st. - službeno ih je poslao papa Nikola IV. 1291. - i oni su jedini svećenici, a njihova zajednica jedina ustanova koja tu do danas neprekidno djeluje. U Bosnu su dolazili s jadranske obale, ondje su u početku imali svoje samostane u kojima su odgajali podmladak i zbrinjavali stare i nemoćne. U svojoj su djelatnosti uvažavali posebnosti srednjovjekovne Bosanske države, u njoj tražili svoj *modus vivendi*, iz nje uzimali kandidate za Red, a njihova prvotna zadaća bila je povratak bosanskih krstjana u Katoličku crkvu. Tijekom vremena stekli su povjerenje puka pa su bili kršćanski i kulturni djelatnici i na dvorovima bosanskih velmoža, banova i kraljeva.

Uz nelagode što su ih pratile, franjevačku djelatnost u BiH, već od početka XV. st., ugrožavaju sve češći pljačkaški pohodi turske vojske. A kad su istočna i središnja Bosna (1463.) pale pod tursku vlast, grupa franjevaca na čelu s bosanskim kustosom Anđelom Zvizdovićem, tražila je od sultana dopuštenje da mogu ostati i živjeti u svojoj zemlji, pod njegovom vlasti. Sultan Mehmed II. dao im je (1463.) povelju, zvanu "Ahdnama", i ona će biti pravni temelj franjevačke opstojnosti i djelatnosti kroz 415 godina osmanlijske vlasti u Bosni i Hercegovini. Kao turski građani franjevci slijede turske čete i služe preostale katolike u krajevima koje je osvajala turska vojska. Tako je tijekom XVI., XVII. i do polovice XVIII. stoljeća franjevačka provincija Bosna Srebrena obuhvaćala golem prostor od Budimpešte, Temišvara i Smedereva do granica Dubrovačke Republike te jadranskom unutrašnjošću do Karina i Obrovca, a na zapadu do Bihaca i Virovitice. Nakon Bečkog rata i Karlovačkog mira (1699.)

SUPUTNICI BOSANSKE POVIJESTI

Bosna Srebrena našla se u tri neprijateljske države. Zato se (1735.) od nje odijelio mletački dio Dalmacije u provinciju Presvetog Otkupitelja, Prekosavlje i Podunavlje (1757.) u provinciju sv. Ivana Kapistrana, a ona je ostala u granicama današnje Bosne i Hercegovine. A kada su se, nakon Barišićeve afere (1846.), odijelili i hercegovački franjevci, Bosna Srebrena je ostala u granicama zemljopisne Bosne. Iz toga vremena su ova pisma.

2. Budući da je Bosna vrlatna zemlja, na raskrižju Zapada i Istoka, s lošim prometnicama, franjevački samostani su u njoj oblikovali svoja dušobrižnička područja za koja su se svestrano brinuli, a središnja uprava je to nadzirala i pomagala. I biskup, apostolski vikar, imenovan je iz njihova Reda. Kroz gotovo pola tisućljeća islamske vlasti, BiH postala je višereligijska i višekulturna zemlja. Katolici-Hrvati održali su se u njoj zahvaljujući samo franjevačkoj djelatnosti.

Budući da je islamska država u kršćanskoj Europi imala stalnog neprijatelja, to je franjevcima u Bosni otežavalo komunikacije s

bosancima - a poneke i na latinskom jeziku - katekizme, molitvenike, propovijedi, a kasnije i djela iz povijesti, filozofije, medicine. U prvoj polovici XIX. stoljeća sudjeluju u hrvatskom narodnom preporodu, otvaraju i vode pučke škole, pokreću prvi časopis te krče puteve znanstvenog djelatnosti na tlu BiH.

3. Uz spomenuto, suvremeni će čitatelj lakše naslutiti ozračje u kome su nastajala pisma. U nedostatku vijesti i tiska, pisma su - uz osobne poglede i teškoće - ujedno i izvješća o zbivanjima u njihovoj okolini. Zato sam se, kod obrade pisama, odlučio za kronološki slijed, jer se ona, premda fragmentarno, doimlju poput ljetopisnog niza.

Pisma oslikavaju Bosnu iz početka druge polovice XIX. stoljeća. To su ulomci slike ondašnjega svijeta. Franjevci svoj život i djelatnosti procjenjuju mjerilima fizičke, društvene i crkvene zbilje u kojoj žive, bez mnogo ograda i iluzija. Pisma su protkana narodnom mudrošću, latinskim i drugim frazama. U njima se opaža odnos bosanskih franjevaca prema zbivanjima u Hrvatskoj, pojava sveslavenstva te njihovo približavanje modernoj hrvatskoj političkoj misli.

Pažljiviji će čitatelj susresti zanimljivih podataka i sudova te opaziti kakvim su jezikom pisali tih 48 autora iz svih dijelova Bosne, kako su gledali i komentirali prilike u Osmanlijskom Carstvu i susjednim zemljama, koje su vrijednosti zagovarali i koji su ih strahovi mučili.

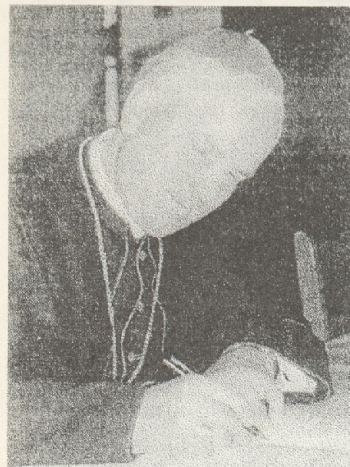
Ovaj je rad izvorno dosad neobjavljivano povijesno štivo, govor hrvatske baštine u Bosni, a njega je uvijek korisno osluškiivati.

Franjevačka provincija Bosna Srebrena 1899.

U OBRANI OBESPRAVLJENIH

ZASTRAŠUJUĆA OPOMENA KOJA POGAĐA U SAVJEST SVAKOGA ONOGA TKO SE SLUŽI NASILJEM

Vrhbosanski ordinarijat i HKD "NAPREDAK" su u okviru programa Skupštine HKD "NAPREDAK" 18. listopada upriličili predstavljanje knjige banjolučkog biskupa msgr. Franje Komarice "U obrani obespravljenih".

Knjiga je dramatično svjedočanstvo o stradanjima katolika i ostalih nesrba u Bosanskoj krajini od 1991. do 1995. godine. Tako su o knjizi u prepunoj dvorani "Imperijal", u nazočnosti autora te visokih crkvenih velikodostojnika - vrhbosanskog nadbiskupa kardinala Vinka Puljića, pomoćnog biskupa vrhbosanskog Pere Sudara te dubrovačkog Zelimira Puljića - fovorili: prof. dr. Franjo Topić, msgr. Ratko Perić, dr. Rešad Hafizović, književnik Mirko Marjanović, uzoriti kardinal Vinko Puljić i autor msgr. Franjo Komarica.

Podsjećajući kako je "U obrani obespravljenih" knjiga zapravo zbirka dragocjenih dokumenata našeg vremena, Topić je istaknuo da su banjolučki biskup i ostali nesrbi koji su zajedno s njim proživjeli neviđene patnje, ipak opstali, jer nikad nisu posegnuli za sredstvima koja su koristili oni koji su odgovorni za tolika nasilja. Zbirka osobnih dokumenata i pisama biskupa Komarice te dokumenata banjolučkog Biskupskog ordinarijata svjedoči uvjerljivo na više od 700 stranica o ubojstvu 400 katolika u njihovim domovima, o progonu više od 55 tisuća nedužnih ljudi, o ubojstvu šest katoličkih svećenika i jedne časne sestre te o potpunom uništenju 39 crkava.

"Ova je knjiga zastrašujuća opomena koja pogađa u savjest svakoga onoga tko se služi nasiljem", rekao je na predstavljanju biskup mostarsko-duvanjski msgr. Ratko Perić. Dodao je kako je "banjolučki biskup Komarica suvremeni svjedok najnejudskijeg zla, počinjenog na ovim prostorima u vrijeme nacionalističkog ludila, kada su tisuće ljudi stradavale bez ikakve krivnje i suda. Unatoč svim tim stradanjima, biskup Komarica i njegovi supatnici neprestano su pozivali na praštanje, uvijek su željeli i činili samo dobro", istaknuo je msgr. Perić.

"Knjiga otkriva punu dramu nepravoslavnog življa, tragediju nedužnih, perfidnost i okorjelost dželata, koji je u svom sotonizmu fantastično maštovit, patološki opsjednut i koji svoje krvave ruke niti pere niti krije već se junači s njima pred istomišljenicima, nekažnjen, već dobro nagrađen od svojih naredbodavatelja", riječi su književnika Mirka Marjanovića.

Dr. Rešad Hafizović nazvao je biskupa Komaricu autentičnim pravednikom, čovjekom bogougodnim u čijem je duhu sukusiran najbolji jezik zemlje bosanske i koji je sasvim uronjen u samu vertikalu duha Božjeg.

Uzoriti kardinal Vinko Puljić u svom obraćanju naglasio je da se isplati boriti za Istinu, za Svjetlo, za pobjedu Dobra.

Msgr. Franjo Komarica, autor knjige, svjedok i akter banjolučkog devetog kruga pakla, obraćajući se nazočnim rekao je:

- ovaj današnji sastanak ovdje, po mom dubokom uvjerenju, je dio providnosti božje. Nikad nisam mogao ni pomisliti da ću doživjeti ovaj dan...! Knjigu je pisao život koji je smatrao da ima pravo biti Život, a kojemu se žestoko ispriječila negacija života. Istovremeno sam bio svjedokom neposrednog djelovanja duha Zloga i duha Dobroga... Nakon ovog sastanka vraćam se u Banju Luku... Ljudi smo, a biti čovjek je vrlo odgovorno i pred Stvoriteljem i pred drugim ljudima.

Na predstavljanju knjige nazočan je bio i Paul Garde autor knjige "Život i smrt Jugoslavije", koji je ovih dana izjavio da namjerava napisati knjigu o ratu u Bosni. "U obrani obespravljenih" bit će za njega ona vrsta dokumenta koja uvodi u samu srž Zla.

ŽIVOT I SMRT JUGOSLAVIJE

U Zagrebu je 10. listopada u nazočnosti autora dr. Paula Gardea, Sveučilišnog profesora, povjesničara i publiciste, Francuza, predstavljena knjiga ŽIVOT I SMRT JUGOSLAVIJE.

- "Knjiga Život i smrt Jugoslavije pisana je za rata u Hrvatskoj, u trenutku kada se ruše hrvatska sela i gradovi, a u Francuskoj još ne znaju tko je agresor, a tko žrtva. Zaprepašten time, u njoj sam jasno pokazao da je Hrvatska žrtva, a Srbija agresor, što ne znači da sam imao prohrvatsku ili antisrpsku poziciju. Mene je zanimala samo istina". Tim je riječima dr. Paul Garde u srijedu na večer, u Novinarskom domu u Zagrebu, sazeo osnovnu poruku svoje knjige "Život i smrt Jugoslavije", što je na hrvatskom izašla u izdanju Ceresa iz Zagreba.

Pokušavajući objasniti zbog čega francuska javnost i političari nisu razumjeli što se zbiva u Jugoslaviji, Paul Garde je istaknuo dva razloga: prvi je francuska centralistička tradicija zbog koje Francuzi nisu imali dovoljno razumijevanja za probleme višenacionalne zajednice, a drugi jaka srpska promidžba.

- Trebalo je stoga u knjizi prikazati različitost naroda i kultura koje su egzistirale u Jugoslaviji. Trebalo se boriti protiv povijesnih mitova i prikazati pravu stvarnost, a ta je stvarnost bila velika novost za francusku javnost - istaknuo je dr. Paul Garde. Knjiga je u Francuskoj objavljena 6. travnja 1992., dakle istog onog dana kad je počela opsada Sarajeva, no nije dolazilo u obzir, rekao je dr. Garde, da ju se nadopunjava sažetim prikazom prijelomnih događaja koji su se odigrali nakon nje - oslobođenja najvećeg dijela okupiranih područja Hrvatske, Daytona, rata u Bosni. "Oni traže novu njigu".

"Mislim da je Jugoslavija od početka bila osuđena na neuspjeh, ujedinili su se različiti narodi u državu koju su Hrvati u 19. stoljeću izmislili. To je Strossmayerov projekt i mislim da je kao ideja bio dobar, to je bilo najbolje rješenje, ali i vrlo teško ostvarivo. Trebalo je puno volje, a te volje nije bilo u monarhističkoj Jugoslaviji kojom su vladali Srbi. U federativnoj Jugoslaviji ponekad je te volje bilo, ali su sve njene mogućnosti srušene buđenjem srpskog nacionalizma, osobito kada je Milošević došao na vlast. S njegovim dolaskom na vlast nacionalizam je postao službena politika Srbije i on ga je koristio da bi učrvstio vlast. Njega je od početka zanimala vlast, srpska vlast nad cijelom Jugoslavijom."

§ FIDUCIA

DRUŠTVO JEDNOG LICA ZA PRUŽANJE POSLOVNIH USLUGA
STRUČNI I KONSULTATIVNI POSLOVI
VEZANI ZA OSNIVANJE I RAD PODUZEĆA

Dr. Paul GARDE

HRVATSKA ZASTAVA PRED PALAČOM EUROPE

Predsjednik RH dr. Franjo Tuđman, rekao je u svojoj poslanici:

- Hrvatski je narod, u današnje doba, smogao začuđujuće snage i zrelost, kojima je sam, vlastitim snagama - samo uz Božju pomoć - izvoštio svoje mjesto u međunarodnom poretku, pa sada i u Vijeću Europe / Međutim, Hrvatska istodobno daje znati, da se odlučno protiv svim osnovama koje bi je prisiljavale na regionalne balkanske ili jugoistočno-europejske integracije -

Hrvatska zastava podignuta je 6. studenog oko 12,30 sati ispred Palače Europe. Tako je Hrvatska, nakon nešto više od četiri godine u kojima je bila u statusu specijalnog gosta Parlamentarne skupštine Vijeća Europe - svečano primljena u tu najstariju Europsku političku organizaciju.

Uz najistaknutije čelnike Vijeća Europe, svečanosti su prisustvovali potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić, članovi saborskog izaslanstva u Strassbourgu - voditelj dr. Žarko Domljan, grof Eltz Vukovarski, Zdravka Bušić, Božo Kovačević i tajnik izaslanstva Lavoslav Torti - bivši članovi izaslanstva dr. Hrvoje Kačić, Ivica Račan i Snježana Biga-Fričanović te veleposlanici u Francuskoj i pri VE.

"Važan događaj i za VE"

Svečanost primanja počela je u podne u velikom holu Palače, govorom glavnog tajnika VE Daniela Tarschysa. Tarschys je među ostalima rekao:

- Ovo je važan događaj za VE, kada Hrvatska postaje integralni dio obitelji demokratskih nacija. Ali, to je i važan čin za Hrvatsku i hrvatski narod - istaknuo je Daniel Tarschys. - Svaka zemlja koja se pridružuje ovoj organizaciji preuzima i vrlo ozbiljne obveze, ne samo prema drugim članicama, nego i prema vlastitim građanima. Hrvatska je novi član, ali je stari znanac, već nekoliko godine u Parlamentarnoj skupštini i u Kongresu europskih lokalnih i regionalnih vlasti. Hrvatsko pristupanje u VE značajan je korak u daljnjem demokratskom procesu, te pozdravljam odlučnost da se promiču principi europske

suradnje u Hrvatskoj, u susjednim zemljama i na čitavom kontinentu.

Dr. Mate Granić uručio je glavnom tajniku Tarschysu dokument koji potvrđuje da Hrvatska prihvaća Statut VE, koji je potpisao predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman, i on će biti pohranjen s ostalih 39 europskih pristupnica. Tarschys i Granić zajedno su potpisali izjavu o pristupanju.

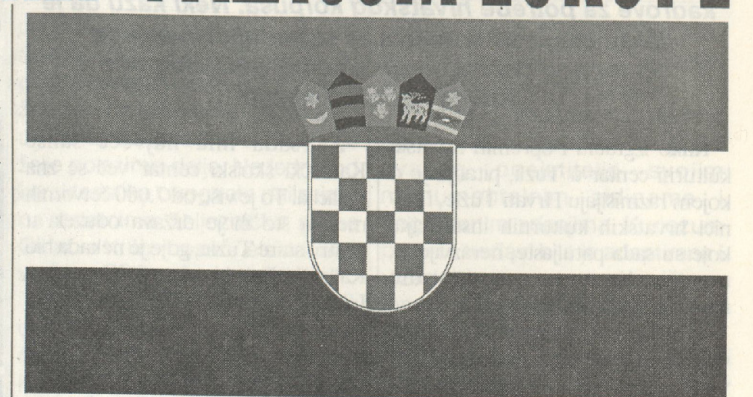
Granić je potom stavio svoj potpis na tekst Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja je osnovni dokument Vijeća Europe i koji pri pristupanju obvezno potpisuju sve zemlje. Stavljene su potpis i na Europsku okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina. Nju je do sada potpisao manji broj zemalja članica VE, a ratificirale za sada samo četiri zemlje.

Na svečanosti u holu Palače Europe prigodno je govorio i estonski ministar vanjskih poslova Siim Kallas, predsjedavajući Ministarskog odbora VE. On je među ostalim kazao da je okrutan rat u hrvatskom neposrednom susjedstvu njezinu kandidaturu učinio dugom i složenom. No, protekle četiri godine nisu bile izgubljeno razdoblje. Zajedno smo intenzivno radili na uskoj suradnji Hrvatske i VE. Kallas je pozvao Hrvatsku da se pridruži zajedničkim naporima da vrijednosti do kojih ova organizacija drži, učini vlasti tvom cijelom kontinenta na dobrobit mira i sigurnosti.

Na kraju je govorila predsjednica Parlamentarne skupštine VE Leni Fischer. Ona je izrazila najtoplije čestitke hrvatskom narodu na primanju Hrvatske u VE.

- Znamo da su posljednje godine bile teške. Hrvatska je bila uvučena u konflikt neposredno po proglašenju neovisnosti. Ti su događaji odgodili proceduru primanja - rekla je Leni Fischer. Kazala je da je hrvatsko izaslanstvo, predvođeno dr. Domljanom, uvijek bilo aktivno i konstruktivno. Zatim je odala priznanje i svim izvijestiteljima odbora Parlamentarne skupštine VE te podsjetila da su predsjednik Republike i predsjednik Sabora prihvatili listu od 21 obveze kao uvjete za primanje.

Primanje u VE nije, općenito gledajući, kraj - nego početak

ispunjenja preuzetih obveza u praksi. Uvjereni smo da će Hrvatska te obveze potpuno ispuniti što je brže moguće. Leni Fisher spomenula je potpunu zaštitu prava manjina, slobodu medija, boljitak lokalne samouprave i suradnju s Međunarodnim sudom za ratne zločine.

Oko 12,30 sati uzvanici su izašli na plato ispred Europske palače. Uz himnu "Lijepa naša" i europsku himnu Beethovenovu "Odu radosti", podignuta je hrvatska zastava na šesti jarbol zemalja članica - između bugarskog i ciparskog stijega.

AMERIČKI IZBORI

Clinton ponovno predsjednik

William Jefferson Clinton ostaje u Bijeloj kući još četiri godine, kao prvi demokrat nakon Franklina Delana Roosevelta 1944. godine, koji je uspio izboriti drugi predsjednički mandat.

Od ukupno 538 izborničkih glasova, Clinton je osvojio 379, Dole 159, Perot nijedan. U izborničkim je glasovima Clinton pobijedio Dolea omjerom 3:1. Prema pojedinačnim glasovima birača, ishod je 50:42 posto, uz osam posto za Rossa Perota. Clinton je pobjednik u 31 državi, a Bob Dole u 19.

Dole je priznao poraz prije 22 sata, dakle sat prije zatvaranja birališta na Zapadu, i čestitao pobjedniku.

- Sutra će biti prvi dan u mom životu da nemam što raditi - rekao je Dole i pozvao stranačke kolege da nastave raditi na dobrobit zemlje. Dole je, zbog pokušaja osvajanja Bijele kuće, u proljeće ove godine napustio Senat nakon 35-godišnje karijere u Kongresu.

- Američki narod je rekao svoje. Potvrdio je ispravnost našeg smjera. Rekao nam je da nastavimo. Vrijeme je za građenje mosta u 21. stoljeće. Ja sam spreman - rekao je razdragani Clinton mnoštvu okupljenom na proslavi pobjede u Little Rocku (Arkansas). U gesti koja se tumači kao poziv republikancima na suradnju, Clinton je dodao: "Nastojali smo odbaciti politiku koja se temelji na optužbama. Vrijeme je da stavimo interese zemlje ispred interesa stranaka. To je poruka koju nam šalju birači".

No, birači su istodobno poručili da ne žele demokratsko jednovlađe i zadržali su republikansku većinu i u Senatu i u Zastupničkom domu Kongresa SAD. Prvi put u 68 godina republikanci su dva puta zaredom osvojili Zastupnički dom.

Prve analize Clintonove pobjede pokazuju da su za njega najviše glasovale žene, dok su muškarci uglavnom glasovali za Dolea.

Predsjednik Clinton sada će, kako je i najavljivano, napraviti određene promjene u vladi. Prije svega, državni sekretar za vanjske poslove Warren Christopher vjerojatno će se ubrzo povući, i to će biti najvažnija promjena. Trenutačno se spominju tri imena vjerojatnog nasljednika: Madeleine Albright, Richard Holbrooke i Strobe Talbot. I ta će smjena biti još jedan znak smjene generacije u američkoj politici i definitivne dominacije "mlade Amerike" nad generacijom koja je rođena davno prije Drugoga svjetskoga rata.

Uvjerljiva pobjeda Billa Clintona i njegov drugi mandat u Bijeloj kući, znak su da Amerika drži kako je na dobrome putu, i da želi da je Clinton izvede iz ovoga stoljeća i uvede u 21. stoljeće.

O čemu razmišljaju Hrvati u Tuzli

DOM, LIJEPI DOM

Kako na jednom mjestu osigurati prostor, opremu i kadrove za potrebe hrvatskog korpusa. Neki kažu da je lakše osigurati sredstva za izgradnju Hrvatskog kulturnog centra, nego sjediniti mišljenja svih Hrvata i dobiti lokaciju

Kako izgraditi i opremiti hrvatski kulturni centar u Tuzli, pitanje je o kojem razmišljaju Hrvati Tuzle, i članici hrvatskih kulturnih institucija, koje su sada patuljaste, nerazvijene, neopremljene te neosigurane materijalno i kadrovski.

Tuzla kao centar velikog regiona, mora se u svakom pogledu tako razvijati da zadovolji potrebe svih naroda, institucija, kultura.

Iz ovog centra trebale bi zračiti ideje, programi koji bi u svakom pogledu koristili "rastrkanom" hrvatskom puku u Tuzli i šire.

U centru regiona sada imamo Društvo "Hrvatski dom", koje ima svoje ogranke i sekcije u selima i naseljima. Društvo "Hrvatski dom" obnovljeno 1993. godine, zgarano je u mali prostor Radničkog univerziteta gdje je smještena redakcija Hrvatskog Glasnika, Ured HIC-a, Hrvatsko kulturno društvo "Napredak", Udruga "Hrvatska žena", te opremljeni kabineti za izvođenje informatičke nastave i glazbene kulture Katoličke gimnazije.

U Tuzli djeluje još Klub "Ivan Mažuranić", zamišljen kao Klub hrvatskih intelektualaca, ali čija sudbina postaje neizvjesna nakon smrti čuvenog bankara i predsjednika ovog Kluba Pere Vasilja. Prostor za ovaj Klub je zakupljen i renoviran. Troškovi rada i održavanja nisu mali, pa je egzistencija u pitanju, kao i opstanak djevojačkog zbora, što pjeva pri "Mažuraniću".

U selima i gradu je opet dosta lokalnih družina koje njeguju tradiciju hrvatskog naroda, a onda i sportski klubovi koji se natječu u sportskim ligama.

Svi koje smo proteklih godina slušali kako čitaju svoje programe demokratizacije odnosa u društvu i razvoju gospodarstva na ovim prostorima, obećavali su mnogo. Isticali su to kao preduvjet da se svi ljudi vrate domu svom. Ne ističe se sada u prvi plan samo sigurnost, nego i školovanje i zapošljavanje, pravo na jezik i kulturu, vjerske slobode, potreba da se živi bolje, da se može slobodno kretati.

Da bi se sve to imalo, valja najprije imati prostore i kadrove. Sada se više govori i raspravlja kako u Tuzli izgraditi i otvoriti hrvatski kulturni centar, i sve aktivnosti okupiti na jednom mjestu. Za to trebaju povelika sredstva, ali mnogi misle da je lakše do njih doći nego ujediniti ideje, programe i politike svih Hrvata, i dobiti u gradu lokaciju za jedan takav objekt.

Za sada ima najveće šanse Katolički školski centar već se zna lokacija. To je više od 7.000 četvornih metara što ih je država oduzela u centru stare Tuzle, gdje je nekada bio Katolički školski centar (Kloster), u Ulici 17. septembra. Međutim, i ovdje su pred Crkvom veliki problemi Katoličkog školskog centra, kako kaže ravnatelj Centra fra Mladen Jozić. Izgleda da je lakše naći novac nego izganjati sve formalnosti oko lokacije, iako je Općinska vlast dala svoj placet. To se posebno vidi kad se uspoređi, npr. s početkom rada slična ustanova - Behram-begova medresa.

Općinske vlasti su daleko više učinile za otvaranje Behram-begove medrese, i dačkog doma za nju. Za njezine potrebe vlasti su u ratu ustupile cijeli Rudarski školski centar, a Katoličkoj gimnaziji samo šest učionica u OŠ Pazar (u trećoj smjeni).

Gospodin mr. Ljubomir Aždajić, doministar za obrazovanje i kulturu u Vladi TPK, profesor na Univerzitetu i Katoličkoj gimnaziji, ima svoja viđenja i mišljenja kada je riječ o izgradnji HKC u Tuzli.

Prvo što bi trebalo uraditi jest organiziranje zajednice hrvatskog puka na ovim prostorima. Neka nam uzor budu Židovi. Tada bi nam više morala pomoći naša država Bosna, a tada bismo na neki način imali pravo da tražimo da nam pomogne i naša matica, država Hrvatska, kaže Aždajić.

Prof. Aždajić misli da valja raditi i na osnivanju Matice hrvatske u Tuzli, pokrenuti izdavačku i još bolje organizirati informativnu djelatnost, ako želimo da imamo uvjete njegovati svoj nacionalni identitet, razvijati kulturu. Dobar potez, po mišljenju profesora Aždajića, je osnivanje i rad Katoličke gimnazije, koja nastavlja tradiciju katoličkih gimnazija na bosanskim prostorima, čijim su svršenim učenicima vrata otvorena na svim sveučilištima u Europi i svijetu.

Realiziranje jednog ovakvog projekta hrvatskog naroda na ovim prostorima, mnogi vični ljudi vide kao dobru, ali dugoročnu ideju, koju treba prije dobro uobličiti, postići konsenzus svih, osigurati izvore sredstava, i početi, makar u fazama, graditi. Nešto se mora raditi, ništa neće samo po sebi doći, realizacija ovakvih ideja i programa mnogima će pomoći da skinu sada tešku dilemu sa sebe, ići ili ostati, vratiti se ili ne. Sačuvati svoj prag ili krenuti u duboku neizvjesnost!

Mato BIKIĆ

JEZIK KAO POLITIKA I JEZIK KAO KULTURA NARODA

Došla delegacija jednog našeg, hrvatskog sela u Ministarstvo obrazovanja TPK veležupe i zahtijevala da se u njihovoj školi predaje hrvatski jezik. Nastavnica je predavala bosanski. "Ili hrvatski jezik u našoj školi kaže delegacija ili mi idemo!" Mlada nastavnica, je završila gimnaziju, dobila neke instrukcije od MOS-a, i nije nimalo išla na fakultet. Predavala je bosanski i engleski jezik. Kad si nekvalificiran, možeš predavati što hoćeš. Englezi kažu: "If you can not - teach!", što bi značilo "Ako nešto ne znaš - predaj o tome!" Kod nas se otišlo korak dalje pa ispada da "Ako nešto ne znaš pričaj o tome, samo da bude politički ispravno i probitačno".

Mnogi ne samo da predaju, pričaju već i pišu o onome što ne znaju. O Bosni, bošnjaštvu i bosanskom jeziku pojavljuju se razne publikacije u skribomanskim razmjerama. Negdje u sredini između, u Novom Sadu dogovorenog hrvatskog i srpskog jezika, pliva bosanski. Ovi koji govore tim jezikom jedan nas iritira drugi nas iritiše, dok svoj polovni njemački auto, obično bez auspuha, turira ili turše.

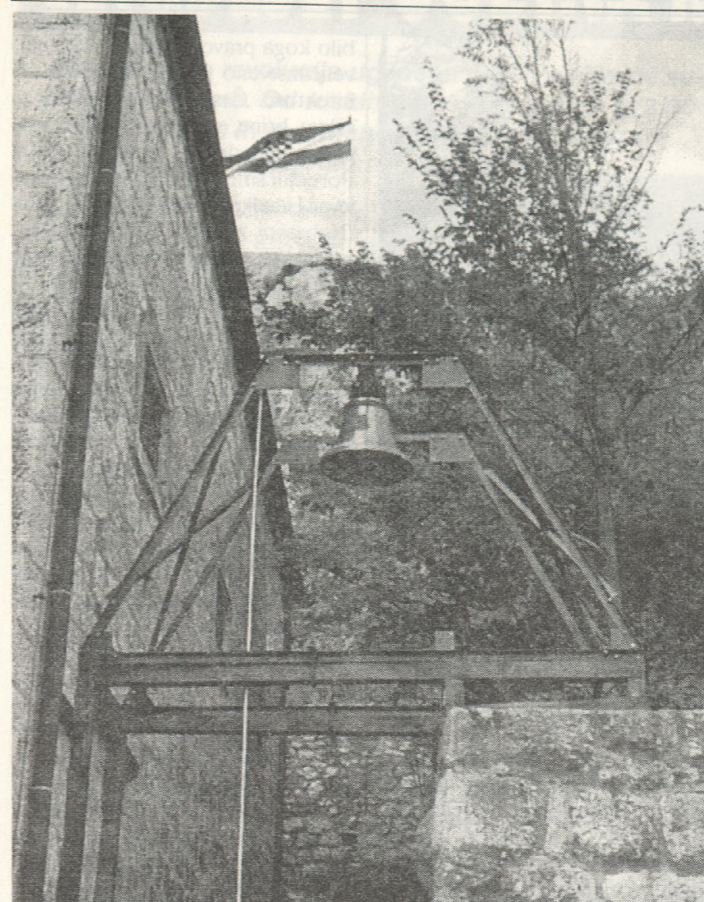
No izbori su prošli i veliki borci za nacionalne jezike, a u političku promičbu mogu odahnuti. Treba se boriti za hrvatski jezik, i uvesti taj jezik u sve institucije BiH, naročito obrazovne. Jedan način borbe jeste priznati da se ovdje radi o sličnim jezicima i zahtijevati da svi nastavnici koji hoće podučavati Hrvate u Bosni moraju znati i hrvatski jezik. O tome bi trebalo izdati dekret, koji bi bio u skladu sa postojećim zakonom. No, zakone i dekrete u posljednjoj Bosni svatko tumači na svoj način. Predaje se u školi na jeziku na kome se predaje, a učenik određuje koji je to jezik bio i kako će se zvati u svjedočanstvu.

Što je hrvatski jezik u Bosni, kada nije politika? Ime su mu davno nadjeli bosanski fratri, još onda kada se hrvatski zvao ilirski. Danas se taj fratarski jezik želi iščupati iz korpusa hrvatskog jezika. Njegova umiljata ikavica te veliko leksičko bogatstvo narodnog jezika obogaćeno latinizmima, mađarizmima, i naravno orijentalizmima i turcizmima daje se na besplatnu uporabu drugima. U tome jeziku je ujak fratar a mamin brat daidža. Toga jezika se danas Hrvati odriču a Bošnjaci po njemu rove kao da im je on čačevina. To su primijetili bosanski lingvisti sa Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Pranjčić i Pranjkić. Ima dosta Bošnjaka lingvista koji ih pažljivo slušaju i polako prihvaćaju.

Na Filozofski fakultet u Tuzli na grupu bosanskog jezika treba doći lektor hrvatskog jezika, a uz gostujuće profesore kao što su Pranjčić i Pranjkić i domaće ljude koliko ih ovdje ima, otvoriti grupu hrvatskog jezika i književnosti. Tako bi Hrvati Tuzle dobili svoj dio u jednoj od najvažnijih institucija koja je u ovom momentu izvan njihovog upliva, a u Tuzli i okolo nije ni bilo hrvatskog jezika naročito hrvatskog jezika iz Bosne. Tako bi se obogatili i hrvatski i bosanski jezik. Političari bi proradili jezičku politiku a lingvisti bi se bavili jezičkom naukom.

A. Lj.

U NARUČJE GRADU KRALJA ZVONIMIRA

Zvono, poklon Svetog Oca Ivana Pavla II

Od 1075. do 1089. vladao je hrvatski kralj Dmitar Zvonimir Svetoslavović. Poženi Jelenci, sestri ugarskog kralja Ladislava, rodak je Arpadovića koji mu i pomogao doći do prijestolja. Najprije postaje banom Slavonije, a zatim, nakon smrti Urliha I., vlada i jednim dijelom Marke dalmatinske (Kvarnerskim otočjem). Okrunjen je u bazilici "Šuplja crkva" u Solinu. Od 1070. je suvladar Petra Krešimira IV. Vlast u Hrvatskoj mu ograničavaju osiljeni župani i dalmatinski gradovi, pa se povlači prema unutrašnjosti zemlje i stvara u Kninu svoju prijestolnicu. Ovdje vjerojatno i umire, jer je vijest o njegovoj smrti i tobožnjem pogibiji vezanoj uz Kosovo polje (južni dio Kninskog polja) i "Petih crikvah" samo legenda.

Od starog grada Knina ostale su razvaline srednjovjekovne utvrde na brdu Spas iznad grada. Prvi put ga spominje Konstantin VII. Porfirogenet sredinom X. stoljeća. Bio je prijestolnica hrvatskih kraljeva do kraja XI. stoljeća; 1522. zauzeli su ga Turci, 1688. Mleci, a od 1797. do 1918. (osim perioda 1806-1813.) držala ga je Austrija.

Veliki i mali sastav Tamburaškog zbora Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" Tuzla,

prepliću se i kao da se razdragano igraju na vjetru. U postaji carinski djelatnici su izrazili želju da i sami posjete naš koncert u Kninu. Uz pozdrave i najbolje želje polazimo dalje. Na jednu od karakteristika ovog rata nailazimo na ostatcima željezničke probe Gihač - Knin; nosači električnog voda su uništeni sve do Knina!

Put nas vodi kroz vrata kninske doline - Golubić, gdje se danas naseljavaju Hrvati Ilijaša, Vareša, Kraljeve Sutjeske. Zašto? U Kninu se, u skladu s trenutnim stanjem, na boljim i atraktivnijim objektima nalaze grafiti: "Zauzeto", "ne diraj", "ne ulazi", "minirano".

Pred Domom hrvatske vojske dočekali su nas gospoda Marija Šimić, gospodin dr. Božo Pavić, gospodin Fabijan Lovrić i drugi. Par slobodnih sati provedeno je u razgledanju samog grada, kupovini suvenira, a onda priprema i izlazak na binu - impresivno dekoriranu crvenobijelo-plavim stijekom.

Na programu su bile skladbe poznatih hrvatskih skladatelja kao i domoljubne pjesme. Tamburaškim zborom je ravno g. Vinko Dobričić, dipl. ing., a prateći vokali su bile Ana Mazić i Vedrana Šimić. Prisutne goste i domaćine pozdravio je i zahvalio se na pozivu fra Petar Mašanović, gvardijan Franjevačkog samostana u Tuzli. Najviše pljeska

duboko u noć. Slijedeće jutro bilo je predviđeno za obilazak znamenitosti Knina i okoline.

Ovaj stari grad dominira cijelom okolinom i izaziva divljenje svakog posjetitelja svojim monumentalnim zidinama i dograđenim zdanjima. Kuriozum posjete tvrđavi bila je adaptirana i u zadnje vrijeme veoma korištena tamnica bez i tračka svjetlosti. No ipak se iznad tih tamnih prostora na uvijek vjetrovitom vrhu tvrđave vije najveći hrvatski stijeg kao simbol pobjede i neuništivosti hrvatskog puka. Desetak metara ispod stijega nalazi se i zvono koje je papa Ivan Pavao II. poklonio katoličkoj crkvi u hrvatskoj, a namijenio Kninu. Poklonio zvono je prvi put zavonilo rujna 1994. na zagrebačkom hipodromu kao predskazanje.

Zahvaljujući kišovitoj vremenu prethodnog dana imali smo priliku uživati u prelijepom prizoru 30-tak metara visokog slapa Krčić, koji svojim raspršenim kapljicama poput vela obavija okolno stijenje. Povratak je, uz pjesmu i šalu, bio preko Kijeve, sada već legendarnog hrvatskog sela. Na sve strane se primjećuje intenzivna obnova, mada su očite posljedice četničkog razaranja, a s obje strane puta u dužini od oko 20 km obilježena su još neuništena minska polja sve do Vrljice.

Pogled na Knin

dobile su, a kako i ne bi, pjesme "Lijepa naša domovino", "Bože, čuvaj Hrvatsku".

Nakon koncerta, u pučkom veselju, došlo je vrijeme i za naš mali sastav, koji je zabavljao goste u atriju. Uz ugodne priče, pjesme i druženje, brzo je prošlo vrijeme.

Napretkovci su bili razmješteni po kućama domaćina, pa se druženje i tamo nastavilo do

Odmor je bio u Franjevačkom samostanu u Tomislavgradu. To je bila i prilika za upoznavanje s fratrima koji su nas obećali pozvati da i kod njih uskoro održimo koncert.

U sumraku krenusmo kući, u svoju župu Soli, gdje sretno i stigosmo u kasnim večernjim satima.

Tomislav KRŽAN

POSJET LEPENIČKOJ DOLINI

Fratri su misionari. Ostat će to tako dok je svijeta i vijeka. Odabirući svoj redovnički poziv kao životni, prihvatili su sudbinu da cijeli život provedu u različitim sredinama, s različitim ljudima, njihovim navikama. Kada ih netko upita gdje im je najbolje bilo, odgovorit će: "Svugdje!". Nekadašnji kapelan u našoj tuzlanskoj župi, a sada župnik u Lepenici, rado se sjeća svog boravka u Tuzli, ali isto tako kaže: "I ovdje mi je dobro, i tu sam sa svojim ljudima, dijelio sam s njima ratne nevolje, molio se za mir koji je konačno došao".

Fra Ilija Stipić pozvao je u goste našeg župnika baš na Misionarsku nedjelju. U goste je pošao i naš mješoviti crkveni zbor. Ni kiša koja je uporno padala nije mogla pokvariti dojam koji svatko dobije kada se nađe u tom kutku Bosne. Lepenička je dolina uz Lašvansku, dio Bosne koji odiše ljubavlju prema našoj Crkvi. Tamo je ona i u najtežim danima dobivala potporu, tamo je netaknuta preživjela i obranjena.

Pred crkvom u Lepenici

svi zajedno naći u Domu Oca Njegovog. Na tom putu nikome nije lako, niti vama ovdje u Lepenici niti nama u Tuzli. Ali, nagrada će biti naša, jer smo se održali, jer smo bili svi isti. Ostanimo takvi, volimo jedni druge, okupljajmo i posjećujmo se

dodemo. Rekli su nam to i naši domaćini. Za okrijepu poslije pjevanja pobrinuli su se župljani u velikoj dvorani ove malene župe. Opet smo zapjevali u znak zahvalnosti. Na kraju, onu lijepu Paljetkovu "FALA". Svetu misu i naše druženje sa Lepeničanima, prpratili su televizijskim zapisom i novinari Hrvatske radio-televizije. Pozdravili smo se s našim domaćinima u Lepenici uz nadu i jednih i drugih da ćemo se ponovno susresti. Lepenički župnik nam je obećao da će u Tuzlu doći sa dječjim zborom koji se tek počeo okupljati i učiti pjevati. Radovati ćemo se danu susreta s njima.

Na putu doma, nismo mogli a da ne svratimo u Kiseljak. Na brdu iznad ovog osebujnog gradića, stoji novoizgrađena crkva Sv. Ilije, zaštitnika Bosne. Ovakle god dolazite, iz

bilo koga pravca, ugledati ćete ovo veličanstveno zdanje moderne arhitekture. Časna sestra koja se za crkvu brine, rado nam je otvorila velika, od drveta izrađena vrata. Poredali smo se ispred oltara i zapjevali Händlovu "Aletuju", a muški zbor "Nebeskoj zvijezdi". Kako bi to tek zvučalo uz pratnju orgulja kojih ovdje nema, jer crkva se još uvijek gradi!

Dolinom Fojnice nastavili smo put prema Visokom. Da vidimo i obidemo Visočko Sjemenište, mjesto gdje su se za životni put odlučili mnogi, među njima i naš župnik. U samostanu Sv. Bonaventure, u maloj domaćoj crkvi opet smo zapjevali. Na koru i uz pratnju naše orguljašice na orguljama. Ovoga puta Bethovenovu "Nebesa slave" u znak zahvalnosti za od srca priredeni doček domaćina ove kuće. Nismo sve mogli vidjeti. To se i ne može u jednom kratkom vremenu. Ali, i onim što smo vidjeli bili smo oduševljeni. Svatko se od nas zapitao da li je moguće da se ovdje nalazi toliko povijesnih vrijednosti zemlje u kojoj živimo. A, zavrili smo i u jedan mali dio ozračja u kojemu žive i rade oni koji se za misionarski put pripremaju.

Vratili smo se u Tuzlu svi obogaćeni za nova poznanstva i prijateljstva. Iako smo već prije tamo boravio, nikoga osobno nisam poznao. Ali sam i ja i svi članovi zbora imali dojam kako se ovaj dan već jednom dogodio. Stekli smo uvjerenje, i mi i oni koje smo posjetili da nismo sami.

Pripređio: Josip WELTE

Naš Zbor pred crkvom u Kiseljaku

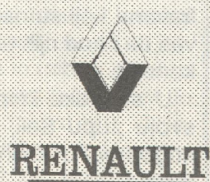
Svetu misu, u spomen na poginule borovnike na Ban-brdu, slavio je naš župnik fra Petar Matanović. U svojoj propovijedi nadahnuto je govorio o misionarskoj ulozi franjevaca, o puku sa kojim oni žive, raduju se i vesele, ali i pate. O "Bosni Srebrenoj" kaže kako je "i u najtežim vremenima sačuvala vjeru puka s bosanskih prostora, učvrstila ih u uvjerenju da će se, slijedeći Krista na Njegovom putu, na kraju

kao danas, molimo se za mir, čak i za one koji nam taj mir hoće oduzeti. Jer, svi smo mi pozvani da budemo misionari".

Za vrijeme Misnog slavlja, pjevao je naš zbor. Prisutnom puku iz ove župe podario je jedan nesvakidašnji ugodaj. Osjetili smo to u pogledima onih s kojima smo se zajedno molili. Poslije Mise priredili smo i mali koncert. Svi su ostali da nas čuju. Do kraja. Osobno sam u trenutku osjetio kao da nas zovu da ponovno

Hrvatski Glasnik u rukama mladih Lepenice

A.K.S. GRABOVIČKIĆ D.J.L. SA P.O. TUZLA
Tel.+ 387 75 31 425, 821 186; Fax 821 186

CONCESIJA
GRABOVIČKIĆ

SALON VOZILA:
231-683
MALOPRODAJA
DJELOVA:
233-420

Hrvatski Glasnik, studeni 1996.

OBLJETNICE

ČETRDESET GODINA MADŽARSKE REVOLUCIJE

Madžarska je revolucija ugušena u krvi, a njezine su vođe pogubljene. Od ruskih tenkova poginulo je 3.000 ljudi, 12.000 ih je ranjeno, a 200.000 Madžara je izbjeglo na Zapad.

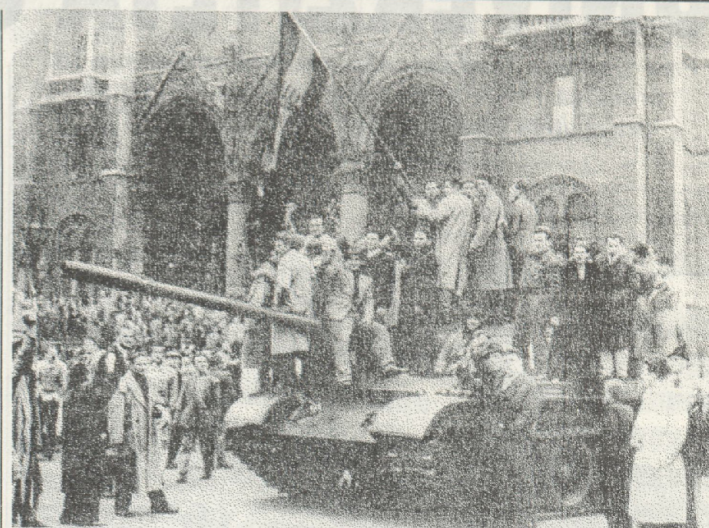
Madžarske revolucija je bila dramatičan izraz otpora i domaćem komunističkom režimu i dominaciji Sovjetskog saveza nad Madžarskom. To je i početak kraja komunističkog sustava i sovjetskog režima. Starije generacije se sjećaju tih krvavih događaja u Madžarskoj prije 40 godina - 1956. godine. Dan 23. listopada danas se slavi u Madžarskoj kao državni blagdan. Madžarski je narod tim svojim ustankom proslavio sebe i obilježio povijest 20. stoljeća.

Studenti su 23. listopada krenuli u mirne demonstracije budimpeštanskim ulicama. Formulirali su svoje zahtjeve u 16 točaka. Sigurno, najvažniji zahtjevi su bili: da se Imre Nagy ponovno imenuje premijerom (staljinisti su ga ranije skinuli), da se povuče sovjetska vojska iz Madžarske, da se uspostavi višestranački sustav sa slobodnim izborima i ekonomska neovisnost.

U noći 23. i 24. listopada, izabran je Imre Nagy za premijera. Ruski tenkovi su krenuli 24. listopada u 5 sati, ali im se narod suprostavio svojim tijelima i oružjem. Vodile su se žestoke borbe na budimpeštanskim ulicama. Ustanicima se pridružila i madžarska vojska. Moskva je bila uznemirena. Sovjetske vođave, naročito Nikita Hruščova, oklijevale su ne znajući

što činiti u tom trenutku, da ne izazovu zapadni svijet. U Budimpeštu su poslani Anastas Mikojan i Mihail Suslov, koji su se 25. listopada dogovorili da ortodoksnim staljinist Gerő ode s položaja prvoga sekretara MSRP-a u Moskvu, a na mjesto njega je došao Janos Kadar (umjereni političar). Borbe i dalje traju, a Imre Nagy je pokušavao da ih prekine, što mu je i uspjelo nakon šest dana. 27. listopada formirana je nacionalna vlada. Podržan od Suslova i Mikojana, Nagy je dogovorio definitivnu prekid vatre, koji je stupio na snagu 30. listopada. Zahtjevi studenata se realiziraju, a kardinal Mindszenty, oslobođen je iz zatvora.

Nezadovoljna uspjehom madžarske revolucije, umiješala se i Kina, koja je u Moskvu poslala delegaciju da intervenira kod Hruščova. Hruščov je u ime "ugroženog komunizma" naredio maršalu Žukovu da se pripremi za vojnu akciju. Nagy je 1. studenog proglasio "neutralnost" Madžarske. Janos Kadar je naglo nestao i sutradan se pojavio u Moskvi. Sve je propalo. Sovjeti su opkolili Budimpeštu, te 4. studenog u 4,10 sati, krenuli tenkovima u grad. Zapad nije reagirao. To je bio kraj Madžarske revolucije. Sovjetski su tenkovi bez milosti gazili po madžarskim ustanicima. Bilo je oko 3.000 mrtvih, 12.000 ranjenih, a do

Građani i revolucionari Budimpešte 3. studenog 1956.

kraja 1956. na Zapad je izbjeglo oko 200.000 Madžara strahujući od odmazde. Nagy se sa svojim suradnicima sklonio u jugoslavensku ambasadu, kardinal Mindszenty u američku. Kadar se u ruskom tenku vratio u Budimpeštu.

Nagy i njegovi suradnici su prevareni. Napustili su jugoslavensku ambasadu, jer im je obećano da im se neće ništa dogoditi. Nisu znali da se komunistima ne može vjerovati. Sovjeti su ih 22. studenog prebacili u Rumunjsku, gdje su mučeni, te nakon montiranog procesa i smrtnog presude strijeljani 16. lipnja 1958.

Mnogi se danas pitaju, kakvu je ulogu u tome svemu imao Tito? Tito je vjerovao Hruščovu da se Nagy-ju ništa neće dogoditi. To smanjuje njegovu odgovornost,

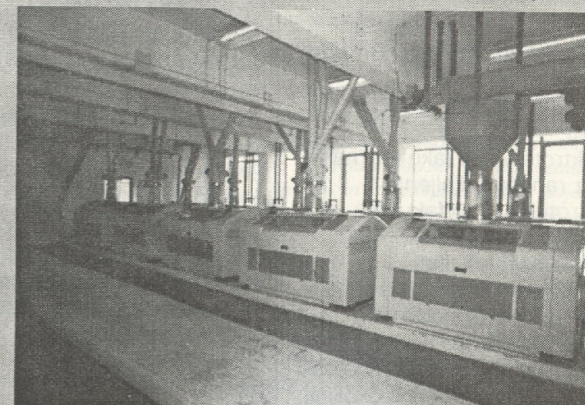
ali je ne uklanja u potpunosti, pogotovo zbog toga što neki tvrde da je Tito poručio Hruščovu: Ugušite Madžarsku revoluciju. No, to još nije dokazano.

Zapad nije reagirao jer je i sam bio suočen sa Sueskom krizom. Zapad se svađao, a sovjetski su tenkovi gazili ljude na budimpeštanskim ulicama. Pomoć Madžarima nije došla i sovjetska je intervencija uspjela. Madžarski su ustanci ipak pripremili pad komunističkog sustava. U toj čitavoj tragediji madžarskog naroda aktivno su sudjelovali domaće izdajice - staljinisti, boreći se za vlast, protiv vlastitog naroda. Trebalo je dosta vremena 33. godine, da 1989. Madžarska dođe do demokratskog preokreta mirnim putem.

G. J.

mlin ljubache d.d.
"Husinski rudar"

Hrvatski Glasnik, studeni 1996.

OBILJEŽEN BLAGDAN SVIJU SVETI

Crkva širom svijeta na blagdan Sviju sveti sjeća se svojih pokojnika, a Crkva u Hrvata i svojih poginuli u domovinskom ratu. Na dan 1. studenog slavi se svetkovina Sviju sveti, koja ima dugu povijest i seže u 9. stoljeće. Dan poslije svetkovine Svih svetih je blagdan koji nazivamo Dan mrtvih ili Dušni dan. Na dane ove svetkovine vjernici pohode groblja gdje počivaju tijela njihovih najbližih i paljenjem svijeća koje simboliziraju uskrslog Krista odaju dužno štovanje, moleći za njih i nadajući se njihovom zagovoru kod Gospodina. U crkvama i na grobljima slave se svete mise za naše pokojnike. Na te dane se sjećamo svih žrtava ovog rata, kao i svih onih koji sa nema tko spomenuti. Ovo je i trenutak kad se zapitamo, kamo idu naši životi. Znamo što nas sve snalazi u tom kratkom trajanju mnoge nevolje, mnogi jadi, mnoge nepravde, žalosti, neimaštine i mnoge neostvarene želje. Tu i tamo nademo po koje zrnice prijateljstva, utjehe, sreće. Iz toga pravimo mozaik svoga ovozemaljskog života. Krist je naša nada jer poslije Kristova uskrsnuća smrt više ne znači kraj nego obećanje vječnog života.

Blagdan Sviju sveti obilježen je u Tuzli i u svim našim župama svečano i dostojanstveno. Na svim grobljima bilo je mnogo ljudi koji su došli da bi se cvijećem, zapaljenom svijećom i molitvom sjetili svojih najdraži čija tijela tu počivaju. Posjetili smo s našim svećenicima groblje "Borić" i molili se za duše naših pokojnika.

Kada se uvečer nad gradom spusti mrak, Borić se vidi sa svakog dijela grada. Svijetli u tmuni noći poput vjere koja svijetli u tami života. Toga dana svi primijete taj kontrast. Kontrast svjetla i mraka. Ta opomena da postoji vječna svjetlost i da imamo šansu uživati njezin sjaj, ulijeva nadu u smisao borbe na ovom svijetu.

Ima li ikoga tko je ravnodušan na pomisao o smrti? Mi koji znamo da je smrt nadvladana i koji imamo sreću svetkovati blagdan Sviju svetih, možemo se smatrati povlaštenima. Činjenica da pripadamo jednom civilizacijskom krugu koji na taj način, toliko inspirativno časti. Svoje mrtve, moramo biti svjesni. Taj blagdan koji nas emancipira od primitivnog straha do grobalja i mrtvaca, svetkuje se kao ures među svim blagdanima što ih slavimo kroz godinu. Puno cvijeća i svjetla, dostojanstva i mira, pokoj vječni našim dragima!

SJETIMO SE JOSIPOVCA

Samostan Josipovac sa ekonomijom osnovan je 1885., dakle prije 111 godina, a sama gradnja samostana je završena 1886. Tada je obavljen i blagoslov samostana. Sestre su imale kućnu kapelicu, a nedaleko od samostana bilo je sestarsko groblje, na kojem počivaju sestre koje su preminule u Tuzli i na Josipovcu. Sestre su 1947. godine otjerane, te je ekonomija Josipovac prešla u državno vlasništvo. Danas na tom groblju postoji jedan drveni

krž i Spomen-ploča, a na nekom grobu i još poneki krž. Križeva na groblju je svake godine sve manje. Moralo bi se nešto učiniti da se spasi od zapuštenosti i obnovi, kako groblje tako i cijeli Josipovac, te da se sestre, Kćeri Božje ljubavi ponovno vrate i obnove samostan i ekonomiju.

Na Dušni dan, 2. studenog, okupilo se stotinjak vjernika sa svećenicima fra Markom, fra Mladenom i časnim sestrama Zdravkom i Klementinom. Slavila se sveta misa, a vjernici su okitili grobove cvijećem i zapalili mnogo svijeća, te se molili i zahvalili Bogu za sve ono što su sestre Kćeri Božje ljubavi učinile za ovaj kraj.

ŽUPA MORANČANI

Na blagdan Sviju sveti, 1. studenog, u 11 sati slavljena je svečana sveta misa na groblju na Husinu. Taj dan je i blagoslovljena nova kapelica. Izvanredno zdanje u mramoru, koje je izgrađeno donacijama, grada Tuzle i nekih firmi, a vjernici su svojim radom sami gradili, bez ikakve naplate. Kao što se vidi iz fotografija, kapelica je sagrađena na vrhu groblja, koje je možda u cijeloj okolini, najljepše, dobro sačuvano i uređeno. Tu ima starih grobova. Samo groblje je staro preko 300 godina.

Svetu misu je predvodio kanonik prečasni dr. Pero Pranjić, voditelj Katoličkog školskog centra iz Sarajeva, a koncelebrirali su svećenici don Šimo Janjić, don Bartol Lukić i domaćin don Anto Čosić. Propovjedao je dr. Pero Pranjić.

Blagoslovu kapelice i svetoj misi bilo je nazočno oko 2.000 ljudi. Uz mnoge goste, donatore bio je nazočan gospodin mr. Selim Bešlagić, načelnik grada Tuzle, kome su se posebno zahvalili na donaciji za ovu kapelicu.

Poslije blagoslova kapelice i svete mise upriličena je svečanost u Domu kulture na Husinu

DOVRŠENA KAPELA U LJEPUNICAMA

Blagdan SVIH SVETIH i Dan mrtvih obilježili su i župljani župe Šikara u nedjelju 3. 11. po lijepom i sunčanom vremenu u izuzetno velikom broju.

Došli su u Ljepunice na jedno od najstarijih grobalja u ovom kraju, i položili cvijeće, zapalili svijeće i sudjelovali na misi koja je bila za sve njihove pokojne.

Za tu prigodu dovršena je i kapela započeta prošle godine. Postavljeni su prozori i vrata, urađen atrij, podovi, stepenice, fasada i trotoari, a u izgradnji je i dionica prilaznog puta u dužini od pola kilometra.

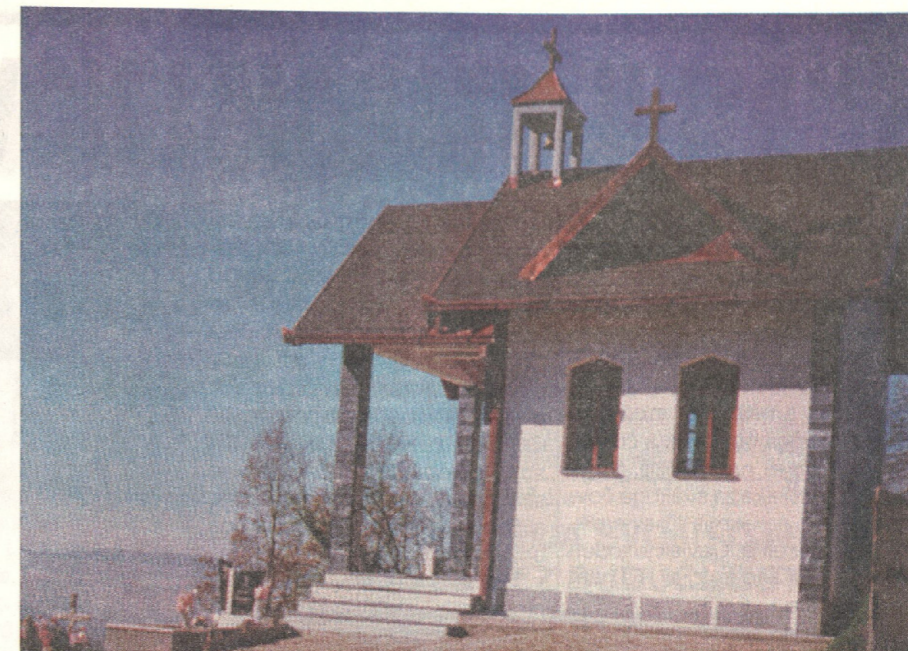
Kapelu je projektirao ing. Juro Pranjić, a za njezinu izgradnju najzaslužniji su: Marko Čolić Jozepa, bivši direktor LIPROM-a, Drago Jurić i građevinski odbor na čelu s fra Martinom, mjesnim župnikom. Jedan broj župljana dobrih majstora, svojim su dobrovoljnim radom, bez čijeg udjela opći dojam ne bi bio tako kompletan, doprinijeli da kapela bude dovršena kvalitetno i na vrijeme.

STARI NADGROBNI SPOMENIK

SESTRE NA SESTRINSKOM GROBLJU

KAPELA NA GROBLJU HUSINO

SVETA MISA NA JOSIPOVCU

KAPELA NA GROBLJU LJEPUNICE

SMRTI U STAROM I NOVOM ZAVJETU

UVOD:

Da li je moguće uopće nešto novo napisati o smrti pitam se? Je li ona isuviše normalna postala za naše vrijeme kada smo svakodnevno svjedoci velikih umiranja, tj. same smrti. To možemo pročitati u dnevnom tisku, čuti na radiju ili vidjeti na televiziji. Smrt, velika zagonetka za svakoga čovjeka, pa bio on vjernik ili nevjernik, je uvijek prisutna. Čovjek je rođen da umre, ali kada, gdje? To nam nije poznato.

1. Smrt u Starom zavjetu

U cjelokupnosti ljudskog života nailazimo na različita pitanja, pa tako i na pitanje o smrti. Što bi ona značila za čovjeka koji se iz dana u dan sve više približava svome cilju ovozemne egzistencije, tj. smrti, umiranja. Da li smrt ima smisla i što o njoj misli M. Heidigger kada piše: "Smrt je, ukoliko 'jest' prema biti, uvijek moja. I znači jednu osebnju mogućnost bitka, u kojoj se radi naprosto o bitku uvijek vlastitog gubitka. Kod umiranja se pokazuje da smrt konstituiraju vazdanja vlastitost i egzistencija. Umiranje nije događaj, nego je fenomen koji valja razumjeti egzistencijalno, i to u jednom osobitom smislu koji još valja potanje omediti".¹⁾

Već na prvim stranicama Biblije možemo vidjeti mjesta gdje se govori o smrti. Tako, npr. (post 3,19)

"U znoju lica svoga kruh svoj ćeš jesti dokle se u zemlju ne vratiš; ta iz zemlje uzet si bio - prah si, u prah ćeš se vratiti".

I na drugim mjestima možemo vidjeti istu stvar, kao što su mjesta već na samom početku Biblije (Post 4,23; 5,5; 9,29 itd.).

"Povijest Knjige postanka ne govori o umiranu kao takvome, nego o životu i umiranju ukoliko svjedoče o vrlo neugodnoj stvarnosti grijeha. Riječi Knjige postanka da čovjek umirući snosi posljedice grijeha, ne proturiječe pogledu koji općenito prevladava u Starom zavjetu, a prema kojem smrt pojedinca može s jedne strane upućivati na Božju kaznu, ali i na to da smrtnost ljudi pripada božanskom redu stvaranja".²⁾

Trepot i strah od smrti prožimaju i starozavjetnog čov-

Starozavjetni veliki lik, prorok Ilija, moli od Boga smrt i to ovim riječima: "Već mi je svega dosta, Jahve! Uzmi dušu moju, jer nisam bolji od otaca svojih". (1Kr 19,4).

Prorok ne samo da je spreman na smrt, on je želi, ali Bog mu ne dopušta. Bog ima dalje planove s prorokom i želi pokazati ovdje, da je On ne samo gospodar života nego i smrti. On je onaj koji daje životni dah čovjeku i On je onaj koji mu taj dah oduzima. Nije sam prorok Ilija starozavjetni lik koji traži smrt od Boga nego postoje i ostali veliki likovi Staroga zavjeta, koji to traže. Takav je i Job 6,9 i 7,15 kada kaže: "O kada bi me Bog uništio htio, kada bi mahnuo rukom da me satara" ili "kamo sreće da mi se zadaviti! Smrt mi je od patnja mojih draža".

Job, kao i prorok Ilija, moli od Boga smrt, ali On mu molbu ne udovoljava, jer također Bog ima s njim sasvim drugi plan, koji je samo Bogu poznat.

1. 1. Smrt u Novom zavjetu

"Bog je naime pozvao i poziva

čovjeka da čitavim svojim bićem prione uza nje u vječnom zajedništvu, nepropadljivog života. Tu je pobjedu Krist izvojevao uskrsnuvši na život, pošto je svojom smrću oslobodio čovjeka od smrti".³⁾

Krist je i sam iskusio gorčinu smrti, ali On ju je na kraju i pobjedio svojim Uskrsnućem. Već nam sv. Pavao o tome najbolje govori, kako je po jednom - Adamu ušao grijeh u svijet, "a po Grijehu i Smrt" (Rim 5,12.17), sada po jednome - Kristu nastaje život.

Možemo slobodno ustvrditi da strah i trepet pred smrću obuzimaju i Krista, jer On je, uz svoju Božansku narav, posjedovao i ljudsku. Podnio je najstrašniju smrt u pogledu grijeha i otkupljenja. On ju je mogao izbjeći, ali je prihvaćao i to svojom slobodnom odlukom. Kristova pobjeda smrti, znači za nas vjernike otkupljenje od grijeha i smrti. Ona znači za nas početak novog života.

Umirući, iskusio je svu bol naše smrti i uništio njezin žalac. "Kristova pobjeda proguta smrt. Gdje je smrti tvoja pobjeđa? Gdje je smrti tvoj žalac? (1Kr 15,54-55).

Ljudska smrt je veoma slična Isusovoj smrti na križu, a u tu sličnost sa Isusovom smrću ima i različitosti. I mi prolazimo kroz mrak tjeskobe, kroz strah i strepnju od nje, kao što je prošao i sam Isus. Za razliku od nas, Isus kroz smrt prolazi sam s našim grijesima. I za nas umire.

1) M. Heidigger, Bitak i vrijeme, Zagreb, 1985. str. 273.

2) L. Wachter, Der Tod im Alten Testament, Stuttgart, str. 203.

3) Gaudium et Spes. Misterij smrti, KS, Zagreb, 1991. str. 215.

I. O.

SVJEDOČENJE O NAŠOJ NEBESKOJ MAJCI

Duga je tradicija čašćenja Majke Božje u Hrvata.

Kada se radi o Svetištu Majke Božje Bistričke treba se sjetiti odluke Hrvatskog sabora (1710.), koja je uslijedila nakon čudotvornog našašća kipa Majke Božje u Bistrici (1684.), da se u crkvi Blažene Djevice Marije u Bistrici podigne dostojan veliki oltar i pozlatom i slikama. Od tog vremena župna crkva sv. Petra i Pavla postaje Svetištem Snježne Gospe, tj. Majke Božje Bistričke.

Mjesto i Svetište Majke Božje u Zagorju, oko 40 km udaljeno od Zagreba, Marija Bistrica, najveće je Marijansko svetište. Godine 1971. Biskupska konferencija proglasila je bistričko Svetište nacionalnim prošteništem cijelog hrvatskog naroda.

Godine 1935. zagrebački je nadbiskup A. Bauer, uz sudjelovanje svog nasljednika dr. Alojzija Stepinca, okruno zlatnom krunom kip Marije i Isusa, proglasivši je Majkom Božjom, Kraljicom Hrvata.

Godine 1985. na zasjedanju Biskupske konferencije, biskupi su Crkve hrvatskog jezičnog područja odobrili nove liturgijske tekstove, među kojima i one za blagdan Majke Božje Bistričke koji će se na "čitavom našem crkvenom području slaviti 13. srpnja", tako da je iduće godine bio taj blagdan proslavljen prvi put. Te je godine Bistricu posjetilo 800.000 hodočasnika!

Hodočašća su kroz cijelu godinu, a organizirano traju od

Bijele nedjelje - kroz sve nedjelje - do kraja listopada. Najvažnija marijanska hodočašća su na Veliku gospu od 12. do 15. kolovoza i za Malu Gospu koje se održava 7. i 8. rujna.

Što se tiče marijanskih pobožnosti, možemo reći da ona doživljavaju svoj procvat u drugoj polovici 19. i tijekom 20. stoljeća, što je dovelo do proglašenja dviju dogmi: o bezgrješnom začeću Marijinu (1854.) i, gotovo stotinu godina kasnije, o uznesenju Marijinu na nebo (1950.).

Štovanje od strane vjerničkog naroda dokazuje i ovaj navod: "Častili su slike i kipove Majke Božje, Majke koja ih je čuvala, njih djecu svoju, od kuge, gladi i rata na kopnu i brojne pomorce na uzburanim svjetskim morima. Nosili su i skrivali slike i kipove bježeći i ponovno ih otkrivali natrag dolazeći". Već istrošene i izlizane kipove obnavljani su, u srebrno okivali, zlatnim krunama krunili. Doista, Blažena Djevica, "najvjernija hrvatska Majka", prisutna je u našem narodnom biću jedinstveno i neodvojivo, kako u minulim stoljećima tako i u jednako burnim previranjima 19. i 20. stoljeća.

U Spomenici bistričkog Svetišta biskup Franjo Komarica na otvorenju hodočašća, 14. travnja 1996., upisao je svoje dojmove: "Zajedno s Presvetom Djevicom i Bogorodicom Marijom, dragom našom Majkom Božjom Bistričkom i kraljicom našeg hrvatskog naroda, krenusmo danas na naporni, ali neodgodivi put praštanja, pomirenja i izgradnje Kristova mira u našim srcima, župnim zajednicama, biskupijama i cijelom narodu. Želimo ispuniti zadatak dobiven od Kristova namjesnika, Sv. Oca Ivana Pavla II. u Zagrebu, 11. rujna 1994. "da se aktivno i svjesno uključimo u proces praštanja, pomirenja, da opraštamo i, kad je potrebno, da molimo za oproštenje".

Obećavamo Kristu i dragoj Gospi svaki dan moliti jednu Zdravu Mariju za najvećeg neprijatelja! Neka se u svemu slavi Bog u spasavanju ljudske duše! Zahvalan!"

Akademik dr. Radoslav Katičić, sveuč. profesor, Beč, upisao je 25. svibnja 1996. slijedeće: "Nakon mnogih posjeta ovom jedinstvenom i svetom mjestu Providnost je htjela da udemo

ovamo kao i gost ljubaznog domaćina. Kao što je nekada Stanko Vraz bio gost časnoga Ivana Krizmanića, tako sam ja sada, s društvom meni dragih osoba, gost njegova nasljednika. Uzbuden od duhovnog smisla tih susreta upisujem ovdje svoje oduševljenje i zahvalnost svoji

smo i lijepo vam se zahvaljujemo jer nam je ovdje zaista lijepo. I hvala! Neka je sretno i blagoslovljeno!"

I tako redom upisuju se poruke u Spomenicu bistričkog Svetišta...

Iz bistričkih publikacija

Papa odlučno protiv pobačaja NAROD KOJI UBIJA SVOJU DJECU, NAROD JE BEZ BUDUĆNOSTI

"Sretan sam što mogu opet s vama moliti *Anđela Gospodnjega* s ovog prozora s kojega se vidi kupola koju je genij Michelangelo izgradio nad grobom Petra apostola" - prve su riječi koje je Ivan Pavao II. "Vojtyla izrekao kada se u nedjelju 20. listopada u podne pojavio na prozoru svoga studija u vatikanskoj Apostolskoj palači. Poglavar Katoličke crkve izrazio je svoju zahvalnost i ganutost za sve želje za ozdravljenje koje je dobio, pa i od onih koji su, kako kaže, "daleki od vjere".

Kateheza uz nedjeljni *Angelus* bila je posvećena misijskom danu, pa se Papa sjetio onih koji su u prošloj godini ubijeni u misijskim zemljama, uključivši i oransko biskupa Claverija. Papin glas bio je na trenutke slabašan, znak da se još nije posve oporavio od prošlotjedne operacije, šeste u 14 godina. Slabost glasa nije utjecala na snagu stavova: obrativši se hodočasnima iz svoje rodne Poljske, gdje je u toku žestoka rasprava oko pobačaja, Ivan Pavao II. se odlučno i opetovano stavio na stranu Crkve u Poljskoj, ponovivši svoju poznatu lapidarnu tezu: "Narod koji ubija svoju djecu narod je bez budućnosti".

ZAVOLITE DIJETE I DAJ MU DA ŽIVI

Djeca su naša radost i nada. Ona nam obogaćuju i uljepšavaju život. Na njima svijet ostaje. Za njihovo dobro se žrtvujemo.

Djeca traže našu ljubav i zaštitu, pogotovo dok su još tako nježna i malena da se nisu rodila. Kroz ljubav prema njima izgrađujemo svoju vlastitu nježnost, plemenitost i poštenje.

Djeca pomažu u izgradnji mira u našim srcima, u obitelji i u svijetu.

190 GODINA TEOLOŠKOG STUDIJA U ĐAKOVU

1806.-1996.
190
GODINA
TEOLOGIJE I
BOGOSLOVNOG
SJEMENISTA
U ĐAKOVU

Đakovu je gotovo 800. godina biskupski grad, a skoro dva stoljeća grad Teološkog fakulteta. Upravo u ovoj 1996. godini navršava se 190. godina neprekidnog rada Bogoslovnog sjemeništa i Teologije u Đakovu. Odmah naučimo razlikovati: Bogoslovno sjemenište je zavod za boravak i odgoj svećeničkih kandidata (klerika, bogoslova), a Teologija (Teološki fakultet) je visokoškolska ustanova u kojoj studiraju svećenički kandidati, a odnedavno (od 1990.) s njima zajedno i vjernici-laici, studentice i studenti, koji se na taj način spremaju za različite i stručne službe u crkvenim ili drugim ustanovama koje traže takvu stručnost (škole, mediji i dr.). Donedavno su u Đakovu Sjemenište i Teologija bili u istoj zgradi. Zbog povećanog broja studenata, od 1994. svaka od ovih dviju ustanova ima svoju zgradu: Bogoslovno sjemenište na Strossmayerovu trgu 5, a Teologija u Preradovićevoj ulici 17.

Povijest teološkog studija u Đakovu

Dana, 6. studenoga godine 1806. biskup Antun Mandić otvorio je u zgradi nekadašnjeg franjevačkog samostana Bogoslovno sjemenište i njegov Lyceum episcopale. Tim činom završilo je dugo razdoblje u kojem su klerici Bosanske ili đakovačke i Srijemske biskupije morali odlaziti na učilišta diljem Europe da bi završili filozofsko-teološke studije. Kako je došlo do otvaranja ove institucije? - Car Leopold II. donio je 20. svibnja 1790. godine odredbu da "...po završetku tekuće godine imaju generalna sjemeništa (koja je bio uspostavio Josip II.) prestati s radom", a biskupi su dobili pravo osnovati vlastito sjemenište u svojim biskupijama. Tadašnji đakovački biskup Matej Franjo Krtica nije bio u mogućnosti u tako kratkom vremenu osnovati sjemenište, pa

su đakovački pitomci pošli na studij u Pečuh.

Nasljednik Leopolda II., car Franjo I., izdaje godine 1802. uredbu kojom preporučuje da svaki biskup osnuje vlastito sjemenište, da "ako u mjestu sveučilišta ili liceja nema, uvede trogodišnji studij teologije...". Biskup Krtica je odmah pozvao na dogovor sve članove kaptola, arhidakone i dekanate s kojima je dogovorio uzdržavanje klera kao i gradnju zgrade sjemeništa. On međutim, 31. svibnja 1805. umire, a njegovo djelo nastavlja i dovršava novoimenovani đakovački biskup Antun Mandić. Očito, prva mu je briga bila ustanoviti i otvoriti bogoslovno sjemenište. Uz velike teškoće osnovan je najprije studij filozofije, koji su, iako je osnovan i uvijek ostao kao biskupski zavod, (kao i cjelokupan Lyceum episcopale), počeli pohađati ne samo mladići, svećenički kandidati, nego i veći broj svjetovnih đaka, laika, i to ne samo iz Slavonije, nego i iz daljih krajeva, npr. iz južne Ugarske. Nakon završetka ovog stadija studentima-laicima je bio otvoren put na akademiju i univerzitet.

Studij teologije u Đakovu odgovarao je ondašnjim propisima. Potpunim teološkim studijem smatrao se onaj licej koji je imao četiri sistematizirana profesorska mjesta i isto tako četiri ispitana i odobrena profesora, što je Lyceum episcopale u Đakovu imao. - Takav model studija bio je na snazi od reforme 1849., odnosno 1850., kad je ministar kulture i nastave grof Leo Thun donio zakon o reorganizaciji školstva, po kojoj je filozofijski odsjek postao gimnazija. Ta se reforma poklopila s imenovanjem J. J. Strossmayera za đakovačkog biskupa 1849., koji je odmah filozofski studij dao prilagoditi školskom programu 7. i 8. razreda gimnazije, dodavši još neke predmete iz filozofije. Ujedno je naredio da se osim klasičnih latinskih i grčkih autora uzmu u obzir i kršćanski pisci Ambrozije, Augustin, Jeronim i drugi, te od 1862. uveo i staroslavenski jezik. Ova dva razreda ostala su uz đakovačku bogosloviju sve do 1899., kad je osnovano Dječjačko sjemenište u Osijeku (takozvano "malo sjemenište", jer se radilo o gimnaziji za svećeničke kandidate).

Osim toga Strossmayer se kroz 22 godine (1853-1875.) brinuo i za studij i uzdržavanje franjevačkih bogoslova (studenata teologije) iz provincije Bosne Srebrne. Za

Đakovo - Katedrala

njih je u Đakovu osnovan Kolegij sv. Bonaventure, a kasnije sagrađena i posebna zgrada u kojoj je danas smještena Teologija u Đakovu. Ova je zgrada nakon odlaska franjevaca imala različite namjene. Do II. svjetskog rata u njoj su bili smješteni profesori, kaptolski ured, arhiv, te biskupska tiskara. Nakon Drugog svjetskog rata zgrada je, bez ikakve nadoknade, oduzeta "nacionalizirana", i u njoj je bila Poljoprivredna škola, pa Zdravstvena stanica, Muzej Đakovštine i Financijska uprava grada. Nakon mnogih pregovora konačno je vraćena biskupiji te uz mnogo truda obnovljena i svečano otvorena 5. studenoga 1994. godine.

Thunova reforma školstva iz 1850. ostala je na snazi sve do apostolskog pisma Pape Pija XI. "Deus scientiarum Dominus" 1931. godine. Tada je filozofsko-teološki studij produžen na pet godina, a ustanova teološkog studija u Đakovu dobila ime Visoka bogoslovna škola.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata i nakon njega studij teologije u Đakovu pohađali su i svećenički kandidati (klerici) iz drugih biskupija na prostoru tadašnje Jugoslavije: splitske, šibenske, zadarske, hvarske, sarajevske, mostarske, banjalučke, mariborske, subotičke i skopsko-prizrenske. Bilo je razdoblja kad je u Đakovu istodobno bilo bogoslova iz 14 biskupija.

Duh koncilske obnove nije mimošao Đakovo. Uvode se novi predmeti, dolazi generacija novih

profesora, a neposredni model je bila najviša teološka ustanova u Hrvata, Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. Prema njegovom Statutu izrađen je 1974. i Statut VBS (Visoke bogoslovne škole) u Đakovu. Nastojala se sačuvati specifičnost VBS-e, ali se statut te nastavni plan i program usklađivao s KBF-om (Katoličkim bogoslovnim fakultetom) u Zagrebu. Odlukom profesorskog zbora Visoke bogoslovne škole i molbom dijecezanskog biskupa te KBF-a, Kongregacija za katolički odgoj odobrila je afilijaciju 10. siječnja 1987. Time je đakovačkim studentima omogućeno da steknu diplomu na katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Povratkom Katoličkog bogoslovnog fakulteta u državno Sveučilište i VBS doživljava određene reforme, pa je tako uslijedila i promjena imena. Godine 1994. Visoka bogoslovna škola mijenja naziv u Teologija u Đakovu, usklađujući nazivlje sa Zakonom o visokim učilištima Republike Hrvatske iz 1993.

Sada u sastavu Teologije djeluju i dva instituta - Obiteljski institut osnovan 1981. i Institut za teološku kulturu osnovan 1986. Od 1990. teološki studij otvoren je i studenticama i studentima koji nisu svećenički kandidati (vjernicima - laicima), nego se spremaju za različite službe u Crkvi ili u drugim ustanovama gdje se traži profil teološke naobrazbe.

ANTUN JARM, ĐAKOVAČKI VEZOVI '96.

Hrvatski Glasnik, studeni 1996.

Petsto godina Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli, X

DOBA AUSTRO-UGARSKE

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Novac za podizanje crkve na Trnovcu prikupljan je i od župljana, te od dobrotvora iz austrijskog carstva, a i turski sultan je dao šest tisuća groša. Crkva je posvećena Svetom Petru, prvaku apostolskom. Župnika fra Marijana Sliškovića, sultan je odlikovao petim stupnjem reda Medžidije, a prikopčavajući mu red na habit, mutesarif mu je rekao da, zatreba li, može tražiti potporu od sultana. Crkva je građena tri godine, do 16. svibnja 1874. no i dalje se radilo, koliko su to omogućavala financijska sredstva. Napokon, 1878. dozdavši joj zvonik, crkvu je dovršio fra Pavo Semunović, novi župnik, koji je te godine iz stare u gradu prešao u novu kuću na Trnovcu. Za crkvu, austrijski general Bienerth poklonio je dva zvona, izlivena od turskog topa. Crkva je imala dva oltara. Nalazila se na prostoru gdje je danas Spomen-aleja na Trnovcu, a srušena je 1891. Niže nje se nalazio župni ured ili parokova kuća, kako su ga nazivali mještani, u kome je stanovao župnik, a nešto niže je bila katolička puška škola. Gdje su bile te zgrade, ured i škola, danas je športko igralište i Dom "Partizan", ispod Slane banje. U to vrijeme u Tuzli su 33 hrvatske kuće, a sela s hrvatskim življem, koja su pripadala tuzlanskoj župi, bilo je osamnaest sa oko tristo kuća i oko tri tisuće stanovnika.

muslimani. Hrvatskih je kuća bilo pedeset sa 237, a sa Krekom 510 Hrvata. Prema austrougarskim popisima, priraštaj katoličkog stanovništva od 1879. do 1910. u Tuzli iznosio je 519 posto; bilo ih je, tako, 1885. - 795, a 1894. - 2.358, te 1910. - 3.839. Na toliko povećanje, najviše je utjecala ekspanzija u gospodarstvu koja je uslijedila nakon okupacije, zatim uspostava mira i pravnog poretka u zemlji, kao i migracija stanovništva.

Malobrojni u gradu, u 18. stoljeću i do okupacije tuzlanski Hrvati su se kopali u Orašju i na Husinu, a potom na Boriću, gdje su dva katolička groblja, jedno uz drugo: jedno je od osnutka građansko, dok se drugo zvalo vojničko, jer su se u njemu kopali pripadnici austrijske vojske i članovi njihovih obitelji. No već tijekom Kraljevine Jugoslavije kopat će se u njima svi katolici bez razlike.

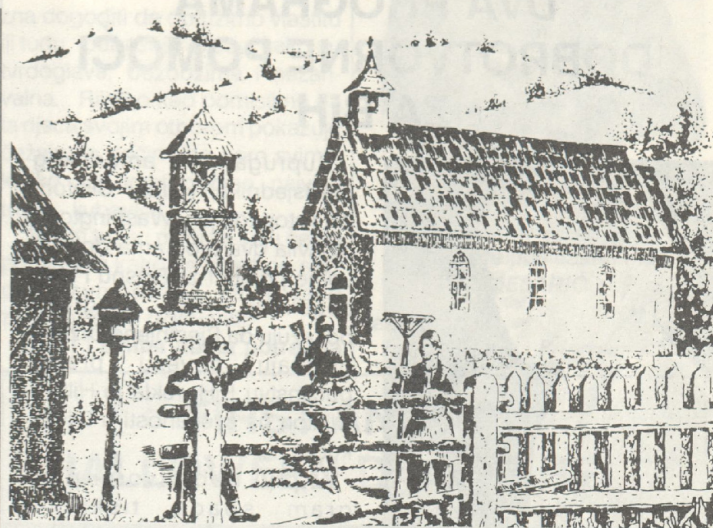
Vjerski život

Prema odluci crkvenih vlasti u Rimu 1883. franjevci su Vrhbosanskoj nadbiskupiji predali župu Morančane, a njima su ostale Breške i Tuzla. Biskupsku župu franjevci su, zbog nedostatka svjetovnih svećenika, opsluživali sve do kraja prošlog stoljeća.

Kao važna osnova dušebrižničkog rada, sakralni prostori tijekom austrougarske uprave postali su sve brojniji i primjereniji potrebama vjernika. I estetska je razina, barem za ovdašnje prilike, znčajno podignuta. Uz skromne drvene, zidane su i brojne crkve od opeke i kamena. Građene su prema stilskim uzorima iz prošlosti, najčešće u neogotičkom slogu. Nakon 1878. u Bosnu je došlo više istaknutih arhitekata, koji su mnogo doprinijeli podizanju graditeljske kulture. Krajem prošlog stoljeća arhitekt Josip Vanceš načinio je za seoske župe prototip crkve kao uzor za gradnju skromnih, ali ipak lijepih, župskih crkava.

Vjerski život Hrvata tuzlanskog kraja toga vremena sličan je onome u drugim dijelovima Bosne. Patrijarhalni način života temeljni je model obiteljskih zajednica, koje su uglavnom bile veoma brojne. Od raznolikih oblika pobožnosti posebice je nazočno štovanje Gospe, Srca Isusova, Imena Isusova, Ivana Krstitelja, Sv. Ante i Sv. Franje.

Franjevci su osobito širili Treći red, kao poseban oblik franjevačkog načina života. U tome ih

Katolička crkva na Trnovcu - Crtež D. Trifkovića

je poticao vrhovni poglavar Rade Bernardin a Portu Romatino prilikom svojega posjeta Bosni 1882. Jedna od najbrojnijih trećeredskih franjevačkih zajednica krajem prošlog stoljeća bila je u Morančanima. U toj se župi takva zajednica brzo i višestruko povećala. Franjevci su nastojali članove Trećeg reda dublje uputiti u franjevački način življenja Evandjelja, prije svega kroz pobožnost i karitativnu djelatnost.

Ovi oblici pobožnosti davali su pečat religioznom životu vjernika. Iako su pritom vjerske forme religioznosti katkada prenaplašavane, ipak je religioznost ovdašnjih Hrvata bila izraz duše i prožimala je sve druge oblike života.

Izvanredna ljubav prema Nadbiskupu

Dvanaestog svibnja 1882. tuzlanski župnik fra Pavao Semunović izvješćuje dr. Josipa Stadlera, prvog po redu nadbiskupa Bosne, da ima crkvu "izdvora i iznutra dobro opremitu": dva kaleža, dva velika zvona, osamnaest albi, nebo, krstioniku, deset velikih i dvadeset malih svijetljaka, dvanaest kazula (zelene nema), ciborij, dvije dalmatike, dvije ispojevdaonice, dvije roquete, tabernakul, dvije zastave, križnog puta nema. Župski stan je u veoma lošem stanju; to je bila prosta, stara iskrpljena seljačka kuća prizemnica, slaba u temeljima i zidovima, a krov je prokišnjavao.

Drugi put piše, da bi trebao nabaviti neke stvari za crkvu, ali narod je siromašan, a dobrotvora nije našao. Ipak je iz Beča naručio dalmatike i još nešto za oko 160 forinti. Još namjerava naručiti orgulje, križni put i grob Isusov. Od

Društva gospoda u ledenburgu (Vorarlbergu) dobio je slijedeće godine više crkvenog ruha - bilo ga je za Tuzlu i za župe u dekanatu.

Na tuzlanskoj župi, fra Pavu Semunovića je naslijedio fra Stjepo Ikić. Fra Stjepo je čekala oštećena crkva, zid joj je iznad vrata bio pukao. Znatan prilog, tristo forinti, poslao je ministar Benjamin Kallay i time je odmah izveden najnužniji opravak.

Godine 1882. popravljena je kapelica u Lipnici. Od posljednje je krizme bilo prošlo deset godina, kada je, 1884. u Tuzlu došao nadbiskup Stadler, prvi put nakon austrougarske okupacije. "Bijaše nam lijepe i u Tuzli i u Breškama, jer je u Tuzli bio fra Stjepo Ikić, u Breškama fra Frano Franjković, a pridružio se i morančanski, kamo smo imali doći, fra Ivo Grubišić" - kaže, između ostalog, tajnik Juraj Pušek, opisujući njegovo prvo apostolsko putovanje tuzlanskim krajem. "Posla bijaše u Tuzli dosta, ali je sve to zaslađeno vanrednom ljubavlju prema nadbiskupu". Iz Tuzle su krenuli u Breške. Ta je krizma održana 16. srpnja 1884. a krizmao je 424 djece.

Pastoralni je problem nastao u Puračiću, gdje su se zaposlili mnogi Hrvati iz Tuzle. Većina je imala kuću u Tuzli, a tamo su privremeno stanovali; po župskim granicama spadali su Morančanima, ali su i dalje željeli da ostanu s Tuzlom, što je Ordinarijat i odobrio. Zato je fra Stjepan zamolio i dobio besplatnu željezničku kartu za prugu Tuzla - Dobo.

Tuzlanskom su se župniku obračali i doseljeni katolici čak od Gračanice.

(Nastavit će se)

WASHINGTON - HILLARY CLINTON OBJAVILA DVA PROGRAMA DOBROTWORNE POMOĆI ZA BiH

Supruga američkog predsjednika, Hillary Clinton, 21. listopada je u Washingtonu objavila dva programa dobrotvorne pomoći za Bosnu i Hercegovinu. Ti programi pokazuju da Sjedinjene Države osjećaju obvezu prema pučanstvu BiH, rekla je Hillary Clinton na svečanosti u Bijeloj kući.

U prvi dobrotvorni program spada tiskanje dječje knjige koja bi trebala upozoriti djecu u

BiH na nagazne mine. Slikovnica u kojoj je Superman glavni lik uči djecu kako sigurno izbjeći mine. "DC Comics", dio kuće "Warner Brothers", darovao je autorska prava, američko je Ministarstvo obrane pružilo tehničku pomoć i potreban novac za tiskanje, a UNICEF i Centar za mine dali su savjete i preuzet će distribuciju slikovnice. Drugi dobrotvorni program je objava partnerstva Opće bolnice iz Buffala (država New York) i Kliničkog centra u Tuzli. Memorandum o razumijevanju potpisali su prvi ljudi dviju ustanova, predstavnici ministarstava zdravstva dviju država te gradonačelnici Buffala i Tuzle.

BILDT PRED VIJEĆEM NATO-a

MIR TEK TREBA IZGRADITI

Uloga Visokog predstavnika za provedbu civilnih aspekata Mirovnog sporazuma za BiH trebala bi biti pojačana tijekom sljedeće godine, ocijenio je pred Vijećem NATO-a Carl Bildt, a prenijela agencija France presse, pozivajući se na izjavu jednog neimenovanog dužnosnika Sjevernoatlantskog saveza. Njegova bi uloga trebala biti pojačana osobito na gospodarskom planu, rekao je Bildt, navodeći

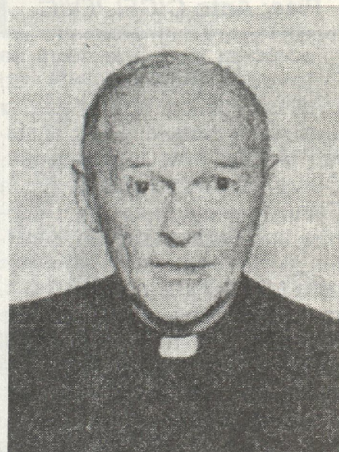
velike poteškoće na početku svoje misije s kojima se susretao, dodao je neimenovani dužnosnik. Sljedeće bi godine Međunarodne provedbene snage svoje ovlasti trebale prenijeti na policijske snage UN-a, rekao je dužnosnik NATO-a. Mnogi članovi Saveza smatraju da je potrebno povećanje brojnog stanja međunarodne policije kao i nadzor nad provedbom pojačanja i na kvalitativnom planu. Bildt je, osim oga, objasnio članovima NATO-a koliko je važno da međunarodna zajednica dulje vrijeme sudjeluje u konačnom uspostavljanju mira u BiH. Ozračje nesigurnosti navodi ljude da glasuju za nacionalističke stranke dok višegodišnje, a time i jasnije sudjelovanje međunarodne zajednice stvara prostor za umjerene stranke, rekao je Visoki predstavnik za provedbu civilnih aspekata Mirovnog sporazuma. Produljeni ostanak u BiH je jedini izbor, istaknuo je Bildt, podsjećajući kolika je mogućnost ponovnog izbijanja rata u suprotnom slučaju.

NADBISKUP MCCARRICK TRAŽI POŠTIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Član biskupske konferencije SAD nadbiskup Theodor McCarrick 21. listopada je od predsjednice srpskog entiteta u BiH Biljane Plavšić zatražio poštivanje ljudskih prava i vjerskih sloboda.

Nadbiskup, kojega je tijekom posjeta pratio banjalučki biskup monsignor Franjo Komarica, je izjavio da je situacija u BiH "vrlo zamršena". "Upravo zbog toga je važno uspostaviti načela ponašanja u vezi s poštivanjem ljudskih prava, rekao je mgr McCarrick.

"Načelo prava na povratku prognanika, prava na vjerske slobode i na slobodno izražavanje, temeljna su kod svih vlada i svih demokracija", rekao je monsignor McCarrick. On je kazao kako se Biljana Plavšić složila s potrebom da se "ljudska prava poštuju posvuda". "Sve ono što nalažu daytonski sporazumi, značajno je, ali se ipak ne može primijeniti od danas do sutra" rekao je monsignor McCarrick (AFP/Hina)

DUDAKOVIĆ DEMANTIRAO MITOMANE

Nakon što je Bihać, uz pomoć i zahvaljujući Hrvatskoj i njezinoj vojsci, deblokiran i oslobođen, u muslimansko-bošnjačkim medijima počele su, i još ne prestaju, priče o tome tko je koga oslobodio. Hrvatska vojska Bihać ili 5. korpus Armije BiH Hrvatsku?!

U središtu toga "oslobodilačkog" pohoda Armije BiH bio je - "legenda" general Atif Dudaković. On je, na tome je osobito ustrajavao Dnevni avaz, ali i Oslobođenje, sa svojim 5. korpusom "oslobodio" Udbinu, Korenicu, Plitvice... I Hrvatskoj omogućio konačnu pobjedu u akciji "Olujna"? Htjelo se, valjda, reći da Bošnjaci-muslimani Hrvatskoj ništa ne duguju za Bihać, pa ni zahvalnost za oslobađanje velikoga dijela zapadne Bosne.

Upravo zbog te "svijesti", ali i ponosa, Dudaković je bio najpogodnija osoba za stvaranje legende i mita o snazi i nepobjedivosti Armije BiH. Doduše, nije dobio nijednu veliku bitku - ali u zemlji svikloj na poraze već je i to bilo dovoljno da postane "legenda". No, kako su tvorcii priča o B-H generalu sve više postajali svjesni da je legendu - pogotovo ako je živa - teško održavati, nedavno su, da bi joj produžili život, izmislili nekako hrvatsko pripremanje Dudakovićeve ubojstva. Navodno su sarajevski Dani "iz jednog hrvatskog izvora nakonjenog Bosni" saznali da je "VONS pripremao atentat" jer je Dudaković "kralješnica integracije Bosne i protivnik secesije banjalučke regije ka Srbiji, a bihačke ka Hrvatskoj".

Međutim, da se dokaže kako ništa nije konačno, pa ni Dudaković kakvim ga pokušavaju napraviti "stvoritelji" legende i političari kratkoga daha, pobrinuo se on sam. Naime, na proslavi godišnjice 5. korpusa Armije BiH general Dudaković ugostio je u Bihaću visoko vojno izaslanstvo Republike Hrvatske koje je vodio general Marijan Mareković i tim činom zaupravo najuvjerljivije demantirao najnovije priče svojih "stvoritelja".

Tom prigodom general Dudaković je još jednom istaknuo neprocjenljiv doprinos Republike Hrvatske u deblokadi i oslobađanju Bihaća "Tadašnje spajanje Hrvatske vojske i 5. korpusa značilo je prekid i 1.201 dana opsade Bihaća", rekao je.

Što će nakon toga reći oni koji niječu hrvatsko spašavanje Bihaća? I znaju li oni, kao što vjerojatno zna Dudaković, da toga nije bilo, da bi možda Bihać doživio sudbinu Srebrenice?

(Andrija Tunjić, VJESNIK)

Gostovanje Dječjeg kazališta iz Osijeka u Tuzli

AH, TA DANAŠNJA DJECA

Ah ta djeca danas jednako su mila kao što su nekad bila! Njima samo treba znati mjesto stvari ljubav dati!

Dječje kazalište iz Osijeka gostovalo je 18. listopada 1996. u Tuzli. U Narodnom pozorištu u Tuzli izveli su kazališnu predstavu AH, TA DANAŠNJA DJECA, autora Zvonimira Baloga. Kazališna dvorana od 360 mjesta je bila premalena da primi sve zainteresirane posjetitelje, pedesetak ih je i stojeći sa zanimanjem i uživanjem pratilo predstavu.

Uputno je naglasiti da je većina mališana, oko 200, bilo iz okolnih hrvatskih naselja: Brežaka, Ljepunice, Lipnice, Šikare i Husina. Poslije kazališne predstave, glumci Dječjeg kazališta su u prostoru HRVATSKOG DOMA priredili igraonicu za pedesetak djece. Na kraju su djecu poslužili slatkima donijetim iz Osijeka.

Organizatori gostovanja Dječjeg kazališta su bili HRVATSKI DOM i KONZULAT REPUBLIKE HRVATSKE u Tuzli. Poseban angažman i potporu

dao je Konzul, gospodin Krešimir Alerić. Ovo gostovanje Dječjeg kazališta iz Osijeka je bilo poseban kulturni događaj za Tuzlu, a napose za Hrvate, i imalo je izražen domoljubni karakter.

Dječje kazalište u Osijeku osnovano je 1950. godine kao profesionalno javno kazalište za djecu, s odraslim profesionalnim glumcima i djecom do 14 godina starosti kao amaterskim suradnicima. Igraju se pretežito lutkarske predstave u svim lutkarskim tehnikama, kao i predstave u "živoj" sceni. Osim profesionalnih predstava razvija se i poseban rad s nadarenom djecom u dramskom i baletnom studiju. Samo u 1996/97. planirano je desetak premijera - predstava za djecu. Predstave Dječjeg kazališta, pored domaće, osječke i šire hrvatske publike, vidjela su djeca i u Mađarskoj, Slovačkoj, Poljskoj, Bugarskoj, Austriji i Njemačkoj, a od danas i u Bosni i Hercegovini, jer poslije Tuzle, Dječje kazalište je gostovalo u Sarajevu i Kiseljaku. Vidjet ćemo ih uskoro opet u Tuzli. Početkom studenog bit će premijera Božićne predstave "Idemo zajedno u Betlehem". S tom predstavom Dječje kazalište planira ići na gostovanje u naš grad - Tuzlu.

U vodstvu Dječjeg kazališta bili su gospođa Jasminka Mesarić, ravnateljica, te gospođa: Predrag Majserić, šef marketinga, Stjepan Wershansky, poslovni referent Gradskog poglavarstva i Josip Cvenić, tajnik Matice Hrvatske iz Osijeka.

Zasluge za uspjeh Osječkog kazališta sigurno ima cjelokupni ansambl, a svakako je najzaslužnija mlada ravnateljica JASMINKA MESARIĆ, koja kaže:

"Osobno mi je stalo da djeci koja su prošla ovaj rat učinimo život i djetinjstvo veselijim. Tijekom rata nam je to bila zadaća, a i sada u poraču je potrebno raditi i praviti predstave u kojima će biti izrečene poruke prijateljstva, obiteljske ljubavi".

"I nama se, kao likovima iz predstave,

zna dogoditi da optužimo vlastitu ili tuđu, "današnju" djecu, kako su tvrdoglava, bezobzirna i nezahvalna... Rijetko kad pomislimo da ta djeca svojim otporom pokazuju čežnju za nečim što nam svima, koliko god imali godina, najviše treba - ljubaviju".

"Volim te" su riječi za koje često pomislimo kako se same po sebi podrazumijevaju, pa ih tako zaboravljamo izgovoriti".

Djeca i svima nama potrebna

Ravnateljica Jasminka MESARIĆ

je ljubav!

Pripremio J.N.

FIRST ANNUAL HALLOWEEN DANCE HELD

Teenager's enjoying themselves at the Halloween Dance

On Saturday, 02 November, the Franciscan Samostan in Tuzla hosted the First Annual Halloween Dance, sponsored by *Obnova*, the catholic youth renewal group.

The event was decorated in themes borrowed from the American holiday. A large ghost with a pumpkin head guarded the food and drinks, and the entire room was eerily lit by glowing pumpkins with demonic-like faces. Youth from the Franciscan gymnasium and those associated with the group *Obnova* enjoyed themselves with music and dancing. Many people came dressed up in costumes. There was a clown, a disco "queen", a cat-burglar and many others.

Martin E. Senger, fms, head of *Obnova*, was the primary coordinator, but the kids did most of the work. Even the Sisters got into the act and helped decorate (and clean up afterwards). Being the Samostan's first teen dance, there were many problems to be overcome, but the dance went off without a hitch.

Planning has already started for the next dance, to be held in honor of St. Valentine's Day in February of '97. "We have learned a lot from this first dance, and the next one will be even better, now that we know what we are doing" Martin said when asked what he thought of the dance.

Obnova is a group for youth (or the young at heart) who wish to explore their religion in some new ways. I want to highlight the 'community' of our church community" Martin explains. "To many youth, church is a Sunday-only thing. I want to show that the Church (the people) can do many things together, including praying, singing, dancing and laughing".

For those interested in joining the group, they meet every Sunday at 2 PM at the Samostan.

Hrvatski Glasnik, studeni 1996.

PAMETNJAKOVIĆI

Poznavao sam jednog momka. Nije bio Bosanac, pa je u želji da se uklopi nekako u bosanski image, rabio neke ovdašnje uzrečice naopake. Svi koji su ga poznavali smijali su se. Tako je umjesto one "tako ti pao grah" govorio "tako ti upalo u grah". Ovih dana sam ga se sjetio. Svjedoci smo kako mnogima stalno nešto pada na pamet. Ili, upada u pamet. Ja sam to približio radi vas štovani čitatelji našeg lista. Neznam da li će i vama čitajući ovo što god pasti na pamet, upasti u pamet i tamo ostati, ili će te možda ostati bez ponečega što se već tamo nalazi. U svakom slučaju vrijedilo je zapisati.

Nakon izbora u državi koju nam skrojiše Kontaktna skupina i Dayton, dobismo tročlano Predsjedništvo. Nije baš onakvo kako su to neki priželjkivali (Izetbegović, Komšić, Ivić), nego onakvo kakvo su željeli narodi. To što su oni mislili kako će njegovi članovi sjediti skupa u jednoj kući i svaki dan se viđati i razgovarati, druga je stvar. Pretpostavljam da je tako nešto zamišljao i jedan od "velikih", Kinkel, pa potrcio u Sarajevo i naredio da se Predsjedništvo odmah sazove. Ali, paljanski dio se odmah pobunio: "Što hoće te Švabe? Nama ne trebaju njihovi savjeti. Marke su nešto drugo". Okušali se i neki drugi da sastave trojicu na jednom mjestu. Papolas iz Grčke, na primjer. Međutim, od sastanaka ništa sve dok ne dođe Amerikanac. Palo mu na pamet da bi možda vredjelo predložiti Muzej po uzoru na poznati europski muzej voštanih figura. Kako se samo toga nisu sjetili Europljani?! Čarolija je uspjela - Predsjedništvo se sastalo. Od sada će Sarajlije turistima moći pored Baščaršije ponuditi i novu turističku atrakciju. Članovi Predsjedništva će, pak, svoje znanje moći obogatiti i poviješću, a kako će se sastanci održavati ponekad i u Lukavici na elektrotehničkom fakultetu, i elektrotehnikom. Nama se nadati da će naš dio Predsjedništva uspjati druge dijelove uvjeriti kako smo tu "već trinaest stoljeća", poslije nebulozna koje nam u Tuzli iznesoše Zulfikarpašić, Banac, Tripalo i Gotovac u svojoj knjizi "Okovana Bosna". Tu smo zajedno sa fratrima, bez inkvizicije. Ne damo si baš tako lako pamet soliti, nisu to glavice kupusa.

Hrvati sa ovih prostora su konačno odahnuli. Mogu

gledati HRT iz glavnog grada svih Hrvata, i uživo vidjeti sve što se tamo događa. Usput će i provjeriti je li baš sve onako kako za našu BH televiziju javlja Nada Al Issa. Uzalud su je nastojali zamijetiti na konferenciji za novinare u Banskim Dvorima. Morat ćemo sačekati da počnu prijenosi oporbenih konferencija ("naših izvora" kako sama kaže). Vjerojatno nakon posljednje, u eter je nedavno sva uzbuđena javila kako "Bosna i Hercegovina uvodi Hrvatsku u Europu". Ne bih se s njome natezao oko toga, jer je Hrvatska već u Europi. Neću da se zamjerim ni šefu BOS-a koji smatra da Bosanci sve primaju od Hrvata, pa kao mjeru protiv hrvačenja piše bosanski pravopis. On je inače fini dječko. Kako je samo naljepio šefa LBO-a u predizbornoj promičbi. No, od Hrvata ipak valja nešto i naučiti. Baš na zadnjoj konferenciji za novinare u Banskim Dvorima, predsjednik Hrvatske reče kako hrvatsko sudstvo u ladicama drži milijun neriješenih predmeta. Mnoge od njih bi valjalo staviti ad acta. Siguran sam da i naše sudstvo ima isto toliko neriješenih predmeta, a nove tužbe će tek početi da pljušte. Očekivati je da svi tuže sve. Mnogi se naoštrili za Elektrodistribuciju, (nije zbog krađe uplata), Grijanje, Stambeno, koji prijete redukcijama. Čujem da neki roditelji hoće tužiti i humanitarne organizacije koje babama i djedovima daju bogate pakete, a djeci ništa. Drugi, također roditelji, spremaju se za sudski obračun sa učiteljima i nastavnicima koji kao odgojne metode opet uporabljavaju šake i noge. Također, istina od izvora iz Herceg-Bosne, čuo sam kako su neki Hrvati-umirovljenici iz Sarajeva pozivani na saslušanje nakon što su primili jednokratnu pomoć iz paradržave. Uplašili se jadnici da će sada PIO Sarajevo tužiti MIO Mostar, a oni pomoć morati vratiti. Što li će tek biti kada oni što primaju mirovinu od prave hrvatske države dođu na red. Strašno sam se uplašio za naše hrvatsko domoljublje. Srbi će opet biti u prednosti. Vraćati nemaju ništa jer ni SRJ domovnice nisu dobili. Onih pedeset maraka što moraju dati na ulazu u svoju maticu, možda jednog dana dobiju nazad. U vidu pomoći.

Zalud sam po raznim enciklopedijama tražio podatak kome je prvo palo na pamet da koristi termin "pilot program".

Nisam našao odgovor. Nema naravno odgovora ni kada će postdaytonski pilot programi vraćanja pučanstva na rodna ognjišta, uspjeli. Bošnjaci iz Stoca zatražili su od predsjednika Federacije da ih primi jer vele kako program nikako da krene. On im lijepo odgovori: "Ne pada mi na pamet sve dok moj kolega iz Predsjedništva ne primi Hrvate iz Bugojna. Pa, zar vi ne gledate i ne slušate što poslije sastanaka čelnici SDA i HDZ izjavljuju? Jeste li čuli kako od pilotiranja u Bugojnu nema ništa, jer kako Raić kaže tamo je pravi pravcati apartheid!" Za to vrijeme lete u zrak ili nestaju u plamenu kuće onih koji hoće nazad na svoje, a IFOR i ITPF po običaju pojma nemaju tko to i zašto čini. "Neka ovi domorodci sami razminiraju kuće. Zašto mi da trošimo novac" - kažu.

Iz "bogatih" domaćih televizijskih ponuda zabilježih nešto od čega se može ostati bez pameti, ili u najmanju ruku pamet mora stati. Jedan gospodin iz tuzlanskog urbanizma reče i ostade živ. Kaže kako se "ne slaže sa suviše visokom početnom cijenom po četvornom metru u prijedlogu novog zakona za otkup stanova u društveno vlasništvu kod nas, jer naš narod nije u istom položaju kao oni iz drugih država ex Jugoslavije". Tamo po njemu "uopće nije bilo razaranja niti šteta". Natjerao me na razmišljanje tko li poruši mnoge kuće u Vukovaru, Osijeku, Vinkovcima, Pakracu, Lipiku, Petrinji, Sisku, Karlovcu, Gospiću, Zadru, Šibeniku, Slanom, Dubrovniku...? Po svoj prilici su to sve neki stari gradovi pa se sami porušili. To što smo mi u Tuzli, na primjer, još prije rata pokrali prekidače za svjetla, stubišne automate, polupali zidne pločice i stakla na ulazima, izmazali fasade, razvalili dizala, to nije spominjao. Ne sjeća se. Ali, zato će "Hrvatini" Milicu ostati u nezaboravnom sjećanju "druženje", kako reče, sa predsjednikom Predsjedništva i predsjednikom Federacije. Prošlo vrijeme, u kojemu je imao najjače oružje kojim bi pomogao svojemu rodu, a nije htio, nije ni on spominjao. Istina, udarao se jedno vrijeme u prsa. Kada je vidio da su mu sunarodnjaci pali na sklonost kršćanskog opraštanja, opet se prihvatio starog posla. Ovih je, eto, dana namamio na

razgovor i lijepe riječi i prvog hrvata u BiH. Iskreno se nadam da mu je ovaj dobro zavirio u pamet, i u ono što je tamo još od Yutela ostalo.

Ma koliko vrijeme doprinosi zaboravu, Amerikanci nikako da iz glava izbrišu Irangate i ostale afere sa Iranom. Sada mi plaćamo račune. Brod sa oružjem namijenjenom programu "Opremi i obuci", luta morem kao svojevremeno tankeri sa naftom kju nitko nije htio kupiti ili joj se možda čuvala cijena. Teško je u pamet strpati činjenicu da je to sve samo radi jednog čovjeka kako to tvrdi HRT ili dvojice kako to opet tvrdi TV BiH. Nešto sa njima stvarno nije u redu. O Čengiću smo mogli čitati u Slobodnoj Bosni, ali da je Šoljić takav nismo znali. Nikako da iz pameti izbije bivšu jedinstvenu JNA. Hoće čovjek zajedničku vojsku Federacije. Zbog njega je Hrvatska dobila "packe" a Sušak morao na raport u Washington, kako javlja "naš izvor" iz Zagreba. O packama koje jedan drugom dijele Mesić i Manolić u HND-u ovaj "izvor" ne govori ništa. Ili da Gabelica hoće sve pravaše na jedno mjesto. Njegova najsnažnija packa je: "Zar još uvijek niste upametili što je govorio Otac domovine?!" A, oni koji su "Lijepu našu" čvrsto upametili kao pjesmu koja poziva na ljubav prema svojoj zemlji, a ne na mržnju i rat, i koji ju pjevaju na skupovima po nekim hercegovačkim veležupanijama, naročito u Livnu, također treba da dobiju packe.

Završit ću ovo pametovanje. Ne morate sve zapamtiti. Kupite Hrvatski Glasnik. ON PAMTI ZA VAS! Poslije svega sigurno je samo jedno: u isto ovo vrijeme iduće godine padati će lišće sa grana na zemlju. Biti će LISTOPAD. Sigurno je da će prije listopada biti travanj. Ako se Gali bude i dalje igrao sa prognanicima iz hrvatskog podunavlja, možda i mlado lišće opuše neka KOŠAVA. Kada sam ja u pitanju zapamtiti ću i kako moje riječi koje napišem u HG-u, jedan tuzlanski "novinar" doslovno prepíše i pošalje u Sarajevo. "Hrvatskoj riječi".

MOTRITELJ

Hrvatski Glasnik, studeni 1996.

TEREZA OPET U TUZLI

Gabi Novak, pisac teksta i Tereza Kesovija u Hotelu "Bristol" 1966. godine

Nedavno, točnije 28. kolovoza o.g. na promotivnom skupu Hrvatske demokratske zajednice u Tuzli, koji je održan u Kulturno sportskom centru Mejdan, u dijelu zabavnog programa, sudjelovala je pored ostalih i poznata estradna pjevačica Tereza Kesovija. Nazočnost poznate umjetnice, potaknula me da napišem nešto o ranijim gostovanjima poznatih pjevača u Tuzli, posebno onih iz Zagreba i iz Hrvatske. U Tuzli su se već početkom šezdesetih godina pomalo počeli organizirati koncerti zabavne glazbe, odnosno sve češće su dolazili estradni umjetnici toga vremena u našu Tuzlu. Tada nismo imali nekog većeg zatvorenog prostora kao što je danas Mejdan. Svi koncerti su uglavnom održavani u salama Doma kulture u Kreki, Kazalištu, Dvorani ranijeg Doma armije, kao i dvorani sadašnjeg doma koji je kasnije izgrađen. Otvoreni prostor su bila igrališta za sportske igre. Imali smo jedan, ali solidan hotel "Bristol" u kome su se smještali gosti pjevači.

Dakle, tih šezdesetih godina, po mojem sjećanju u Tuzli su gostovali: Beti Jurković, Ana Štefok, Anica Zubović, Gabi Novak, Tereza Kesovija, Stjepan Đimi Stanić, Krunoslav Kićo Slabinac, Vice Vukov, Ivica Šerfezi, Mišo Kovač, Oliver Dragojević i mnogi drugi. Svi su oni u tom vremenu, a posebno i kasnije kada su dolazili u Tuzlu na koncerte bili već poznati i afirmirani pjevači i pjevačice naše estrade. Sva ta organizirana gostovanja, imala su svoju publiku u Tuzli. Dvorane u kojima su gostovali pojedini pjevači i pjevačice, redovito su bile do kraja popunjene. Pjevali su najnovije pjesme sa raznih festivala, uključujući i naš prvi festival

zabavnih pjesama u Opatiji.

Moram napomenuti da su neki od poznatih pjevača gostovali u starom i novom hotelu "Bristol". Naime sredinom pdesetih godina u bašti starog hotela "Bristol" svirao je solidan glazbeni orkestar, a pjevač je bio Stjepan Đimi Stanić. On je kasnije nastupao i u ljetnoj bašti Željezničkog parka, koji je bio poznat pod nazivom "Đugum". Đimi Stanić i danas istina rjeđe nastupa na estradi, ali je ostao poznat po pjesmi koju je komponirao, a zvala se "Moja kobila Suzy".

Kada se otvorio novi hotel "Bristol" 1961 godine, nekako u isto vrijeme, ili pak naredne godine, točno se ne sjećam, kada je to bilo, u Hotelu je pjevala mjesec dana u to vrijeme već afirmirana pjevačica Beti Jurković. Ona je još jednom dolazila u Tuzlu i u našem Hotelu opet gostovala. Ovaj put je ostala dva mjeseca, jer kako je govorila, sviđala joj se Tuzla i Tuzlaci.

Tih godina, rukovodstvo hotela željelo je angažirati glasovitog Ivu Robića koji je nastupao kao pjevač u "Ritz" baru u Zagrebu. Međutim, Robić nije želio da napušta Zagreb i čini mi se da nije nikada dolazio u Tuzlu na gostovanja.

1966. godine, organizirana je priredba pod nazivom "Pjesma ljeta", koja je okupila veći broj poznatih pjevača i pjevačica. Tada su imali i jedan koncert u Tuzli. Između ostalih, tu su bili: Gabi Novak i Tereza Kesovija. Znači točno prije trideset godina, nastala je slika uz ovaj tekst, a snimljena je u velikoj sali - kavani hotela "Bristol".

Tereza Kesovija samo opet ovih dana vidjeli i slušali u Tuzli. Tijekom boravka u našoj sredini, ona je bila i na svetloj Misi što je zabilježio Glasnik u prošlom

broju. Bila je ushićena slušajući divne pjesme izvođene na visokoj umjetničkoj razini što ih je pjevao naš Crkveni zbor. Obećala je zboru Crkve sv. Petra i Pavla iz Tuzle organizirati koncert u Crkvi Male braće u Dubrovniku.

To su, eto, moja sjećanja na neke od estradnih pjevača i pjevačica iz Hrvatske koji su nas ovdje u Tuzli pohodili i zabavljali izvođenjem u to vrijeme modernih melodija. Neki od njih i danas aktivno pjevaju, što nam je dokazala i Tereza svojim posljednjim boravkom u našoj sredini. Danas, na zvjezdanom nebu pjevačke estrade, ima veliki broj novih, mladih talenata. Oni pjevaju, kako kažu "dance" glazbu. Nedavno su u Tuzli gostovali Tony Cetinsky i Dino Dvornik. Oni su napunili dvoranu u Mejdanu, a slušaoci - mahom naša mladež. Mladi to vole, to je danas njihova glazba. Ne znam, ja osobno više sam volio one stare, za mene divne pjesme, koje i danas rado volim čuti, ali što možemo, stari se, dolaze nova vremena, nova glazba i nove pjesme.

Dragan Petrović Pišta

Četiri mosta preko Jale

Donatorski prilozii od 100 hiljada DM omogućit će izgradnju mostova, koji će osigurati veću povezanost grada sa obje obale rijeke

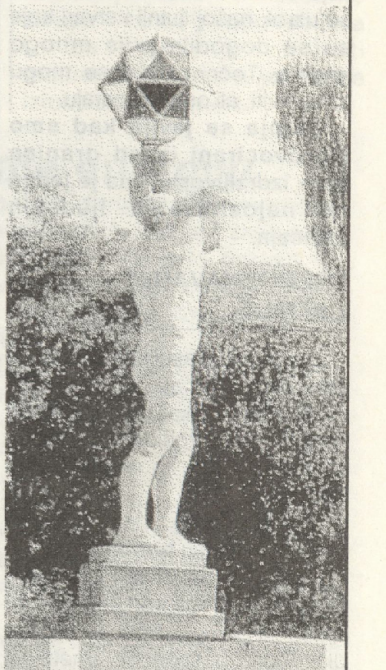
Donatorskim prilogom, najvjerojatnije američke organizacija USAID, u Tuzli će, preko rijeke Jale, uskoro biti izgrađena četiri mosta, širine dva, a duljine 22 metra. Direkcija za obnovu i izgradnju grada pripremila je projekte, predračune i drugu dokumentaciju da se poslu odmah može pristupiti.

U pripremi su željezne konstrukcije, a najduže će trajati izgradnja temelja, stopa, na koje će željezna konstrukcija biti oslonjena. Ovo je još jedna akcija sređivanja komunalne infrastrukture grada, što podrazumijeva ne samo obnovu porušjenih i oštećenih objekata, nego i izgradnju novih, što su već ranijim projektima bili planirani, ali se nisu uspjeli realizirati do kraja.

Četiri pješačka prijelaza preko davno reguliranog korita rijeke Jale, do Nove godine bit će izgrađena na lokalitetima Bulevara i Stupina, Tuzlanske banke i Gimnazije Meša Selimović, tamo gdje je i nekad bio tuzlanski most uzdisaja, odnosno sada kod Doma penzionera, te između Tehnološkog fakulteta i Klionice, odnosno Livnice čelika. Kabinet tuzlanskog načelnika naredio je da prijelaz preko mostova bude na razini ulica, kako bi se omogućio prijelaz licima s invalidskim pomagalima, prije svega kolicima. Mostovi za pješake bit će tako zaštićeni da neće predstavljati opasnost za djecu.

Izgradnjom četiriju pješačkih mostova preko Jale u najstrozijem centru grada omogućit će se brža komunikacija za pješake između dijelova grada na lijevoj i desnoj obali Jale. S lijeve strane rijeke, Tuzla se posljednjih godina naročito proširila i dobila sasvim nova stambena naselja, puno ustanova, trgovina.

Nema sumnje da će se na ovaj način spriječiti i mnoge pješačke gužve na trotoarima, i da će ovo naročito biti dobitak za dake, studente, penzionere i druge građane. Za svaki most osigurana je donacija od 25.000 DM. Projekt daljeg sređivanja grada predviđa bojenje uličnih svjetiljki i semaforiskih stubova, čišćenje korita rijeke Jale, i osvjetljavanje zona sumraka, ulica koje su potpuno u mraku, zašto Elektrodistribucija grada duguje milion DM.

Detalji mosta s kipovima (Franjo LEDER)

M. BIKIĆ

Hrvatski Glasnik, studeni 1996.

LJUTNJA

ŠTO JE DOBRO ZNATI O LJUTNJI?

Ljutnja ili bijes je vrlo često osjećanje.

To je jedna od normalnih reakcija na neko nenormalno stanje.

Ljutnja se najčešće javlja kada se suočimo s nekom teškom situacijom na koju se nismo pripremili. To je često ona situacija koju ne želimo prihvatiti. Ovaj osjećaj bijesa, ljutnje javlja se kada smo osuđeni i nesposobni da ispunimo naše planove, ili kada se naše potrebe zanemaruju. Isto tako se može javiti kad smo odvojeni od osoba koje volimo i trebamo. Ponekad su uzrok našoj ljutnji i stvari koje su se dogodile prije mnogo godina. Točni razlozi se mogu zaboraviti, ali osjećaji ostaju.

Ljutnja se javlja kad smo isprovocirani iznad granica naše izdržljivosti. Ona je jedan od najosnovnijih ljudskih osjećaja.

PREPOZNAVANJE LJUTNJE

Ljutnja se iskazuje iznenadnom provalom osjećaja. Ljuta osoba može vikati, plakati, razbijati stvari i neko vrijeme izgledati kao osoba koja se ponaša na nekontroliran način.

Ovo su samo znakovi ljutnje koji se pokazuju prema vani.

Ljutnja je negativan osjećaj i često kod osobe kod koje se javi ostavlja posljedice u obliku glavobolje, pospanosti, smetnje u probavi, povraćanja i bolova u različitim dijelovima tijela. Drugim riječima, djeluje na cjelokupan organizam. Razlog tome je što u slučaju jakog bijesa, tijelo postaje pokazatelj duševnog stanja kojim dijeli bol i stres uslijed provale ljutnje ili uslijed razloga koji su do ovakvog stanja osobu doveli.

Skrivena ljutnja se javlja kad osoba nastoji svoj bijes i njegove razloge zadržati u sebi. Moguće je da osobe i zaborave zašto se ljute (možda zbog nečega što im se dogodilo još u djetinjstvu, ili možda imaju toliko stvari radi kojih mogu biti ljuti, da više niti ne znaju točno glavni razlog). Njihova ljutnja ne može jednostavno "iščeznuti". Ona se nakuplja u njima, ali se mora jednog dana pokazati, bilo u vidu utjecaja na opće zdravlje pojedince, ili po načinu njegovog ponašanja.

Ljudi sa sakrivenom ljutnjom i dalje trpe od frustracija i bijesa, ali pokušavaju da to ne priznaju ni sebi ni drugima. Oni nose u sebi težak teret i prije ili kasnije on će naći put svog "oduška". Skrivena ljutnja je obično mnogo štetnija od otvorene, budući da se drži u sebi i tako stvara sve veći fizički i mentalni problem.

Ljutnja koja se iskazuje na bučan način prema vani može biti uznemirujuća na kratko vrijeme, ali nakon toga, ljuta osoba se može osjećati lakše, može imati osjećaj da je skinula neki teret sa sebe.

KAKO IZAĆI NA KRAJ S LJUTNjom U SEBI I U DRUGIMA?

Prijedite preko mnogo maglovitih razloga Vaše ljutnje i pokušajte definirati točno koji je glavni razlog. Da bi ovo postigli, pokušajte biti svjesni osjećaja s kojim ste ispunjeni na samom vrhuncu Vaše ljutnje. Naravno, ovo često neće biti lako, jer napad ljutnje ima tendenciju brisanja drugih osjećaja. Ljut čovjek se osjeća isključen od drugih i zatvoren u krug svog osjećaja bijesa. U takvim trenucima, vrlo je korisno imati prijatelja ili osobu od povjerenja koja će Vas upitati: "Zašto si ljut? Što je to što te čini tako bijesnim?"

Ova jednostavna pitanja upućena na izravan, a ipak brižan način, mogu pomoći osobi koja je na vrhuncu ljutnje, da postane svijesna osjećaja s kojim je ispunjena u tom trenutku. To može značiti početak shvaćanja.

Što se uzroci ljutnje budu bolje shvaćali, to će biti lakše kanalizirati i kontrolirati razarajuću stranu ove emocije.

Otkrivanje korijena Vaše ljutnje najbolje se postiže uz osobu kojoj vjerujete, nekoga tko želi da Vas razumije i da Vas sluša i podijeli Vaša iskustva bez osude. Nažalost, takva osoba Vam nije uvijek pri ruci.

ZAPAMTITE - LJUTNju JE UVIJEK BOLJE OTVORITI, POKUŠATI, A NE DRŽATI U SEBI.

RADI ČEGA BI MORALI BITI LJUTI?

Ne iznenađuje činjenica da ima mnogo ljutih osoba oko nas.

Normalno da su ljudi ljuti kad izgube svoje domove, imovinu, posao, te kad pretrpe gubitak svojih najbližih koje su voljeli i svega onoga što im je život činilo ugodnim. To je normalno i očekivano da ljudi u takvoj situaciji osjećaju ljutnju.

Rat i razdor uvijek nose sa sobom i osjećaj bespomoćnosti da se promjeni takva situacija. Ljutnja u tim trenucima normalna je reakcija na neko nenormalno stanje.

KORISTITE LJUTNju NA POZITIVAN NAČIN

Ljutnja znači bol i nezadovoljstvo i prema tome je nezdravo da je zadržavamo. Ne dozvolite da ona postane dugotrajno stanje.

Koristite Vaše osjećaje ljutnje za bolje shvaćanje vlastitih osjećaja u datoj situaciji. Pokušajte sačiniti listu stvari koje

ZAHVALNICA GOSPI

U crkvi sv. Petra i Pavla, 31. listopada, slavljena je svečana sveta misa ZAHVALNICA GOSPI NA KRAJU MJESECA LISTOPADA. Nakon svete mise održan je Koncert Crkvenog mješovitog zbora svojih najbližih koje su voljeli i svega onoga što im je život činilo ugodnim. To je normalno i očekivano da ljudi u takvoj situaciji osjećaju ljutnju.

Rat i razdor uvijek nose sa sobom i osjećaj bespomoćnosti da se promjeni takva situacija. Ljutnja u tim trenucima normalna je reakcija na neko nenormalno stanje.

izazivaju ljutnju u Vama, a koje možete sami promijeniti i listu onih stvari koje ne možete promijeniti. Bit ćete možda iznenađeni kada otkrijete da se sa nekim od Vaših frustracija možete stvarno dobro nositi i tako će se Vaša situacija okrenuti na bolje. Ovo će Vam možda donijeti ohrabrenje da se pomirite sa nekim stvarima koje ne možete promijeniti i na taj način moći ćete ublažiti žestinu Vaše ljutnje.

MARIE STOPES INTERNATIONAL

TE MALE RUKU

Dugo već nisam pisala. Od školskih dana. Bjelina papira preda mnom istovremeno je i opterećenje i izazov. Prisjećam se - znala sam pisati dobro, istinito, nježno, s ljubavlju, nekada teško i tmurno.

Kako da počnem... Vedro nebo iznad mene, u meni more ljubavi. Želim pisati o ljubavi, plemenitosti i opet o ljubavi.

Član sam crkvenog zbora Crkve "Svetih apostola Petra i Pavla", ali neću pisati o tome zboru. On o sebi kazuje sam, svake nedjelje na kamenu naših sela, osmijehom našeg kardinala. Osamdeset je ljudi članova zbora, a pokrenu ih i zaustave samo dvije male ruke. Pokrenu i uznesu do neslučenih visina, ponekad do samog Boga, a stižaju i umire kao nabujalu rijeku kad naiđe na ušće, na mirno more. Dvije ruke, ruke prijatelja, čovjeka, majke, ravnatelja i redatelja, ruke prof. Evice Cerić.

Gledam te ruke koje su već dio mog života i često osjetim nešto toplo u uglovima svojih očiju i čisto u dubini svog srca.

Pogledam sitne kapljice znoja iznad njene gornje usne i osjetim kako mi srce drhti. Njene papirne maramice, ponekad zaboravljene na klaviru, kao da kažu: "Bila je tu!". Opet su nas njene dvije drage ruke vodile k Bogu. S njom smo sve. Bez nje ništa. Samo njene dvije male ruke mogu učiniti da "Nebesa slave".

Misao o njoj i sreći koju s njom dijelimo čini me ponosnom. S njom imamo ono što drugi nikad ne mogu postići - uzvišenost i osjećanje stalne blizine Boga. Bez njenih malih ruku bila bih tek na polovini tog puta.

Silva Stanković

Mini vrt na prozorskoj dasci

ZAČINSKO BILJE NA DOHVAT RUKU

Na dasci ispod kuhinjskog prozora ili na bilo kojem drugom sunčanom mjestu u kuhinji možete cijelu godinu uzgajati povrće za malu potrošnju.

To mogu biti celer listaš, peršin, luk vlasac, kres salata i razne druge začinske i ljekovite biljke koje ne razvijaju veliku masu.

Vaš će mali vrt vrlo lijepo izgledati i bit će pravi i namjenski ukras vaše kuhinje ako posude u koje ih budete sijali budu dekorativne.

Posude napunite vrtnom zemljom i nešto treseta (jednu šaku). Svaka posuda mora na dnu imati otvor za odvod prekomjerne vode. Sjeme sijte gusto i prekritje slojem usitnjene zemlje debljine pola centimetra. Navlažite i stavite na toplo i sunčano mjesto. Redovito zalijevajte, isto kao i cvijeće, a ako je zrak suh, zalijte ih svakog dana. Dobro je dva do tri puta tjedno lišće navlažiti vodom. Pri tome će vam dobro poslužiti mali raspršivači za boju ili parfeme.

Ako biljke niknu pregusto, prorijedite ih čupanjem. Prignojavajte tekućim gnojivima dva puta mjesečno.

Povrće na prozoru možete uzgajati tijekom cijele godine, bez obzira na godišnje doba!

DOMAĆI ZAČINI

Ovom prilikom reći ćemo nešto više o dva začina koji se kod nas uzgajaju i svakodnevno upotrebljavaju.

PERŠUN (*Petroselinum sativum*) - spada među naše najpoznatije biljke koje upotrebljavamo kao začini. Obiluje vitaminima C, A i B, te željezom. Zbog toga je vrlo važan, pogotovu u proljetnoj prehrani.

Repasti je peršun glavni sastavni dio zelenja za juhu, dok se lisnati peršun upotrebljava i za garniranje mesnih i ribljih jela te hladnih narezaka.

Peršun se uzgaja u vrtovima, ali će uspješno rasti i na balkonima, u sanduku ili odgovarajućem cvjetnom loncu. Ako želimo da izgleda dekorativnije, u istoj ćemo posudi zasaditi i koju pelagoniju.

Peršunov list možemo vrlo dobro konzervirati dubokim zamrzavanjem. Grubo nasjeckano lišće rasprostremo i zamrzemo, rahlo ga zavijemo u plastične vrećice i pohranimo u hladnjaku za duboko zamrzavanje.

Peršun se često primjenjuje i u pučkoj medicini.

Korijenje, lišće i sjemenke potiču na mokrjenje i slove kao

sredstvo protiv vodene bolesti. No, zbog velike sadržine otrovnog apoila peršunove se sjemenke mogu uzimati samo na liječnikov recept. Služe, kažu, kao sredstvo protiv nadimanja, bolesti mokraćnih putova, te kožnih parazita.

CELER (*Apium graveolens*) - Također je važan u proljetnoj prehrani. Ponajviše se uzgaja repasti ili salatni celer, a upotrebljava se za juhe, salate i jela od sirovog povrća.

Upotrebljava se i za začinjavanje umaka i raznih pečenja. Svježi ili kuhani gomolji celera su izvršna

salata. Inače, dobro je rasjeckani celer po mogućnosti stavljati sirov na razna jela.

Osim u vrtovima može se, kao i peršun, uzgajati na balkonima. U pučkoj medicini celer se upotrebljava za "čišćenje krvi" i "jačanje živaca". Narod ga upotrebljava i za liječenje bolesti mokraćnog mjehura, jer potiče izlučivanje mokraćne.

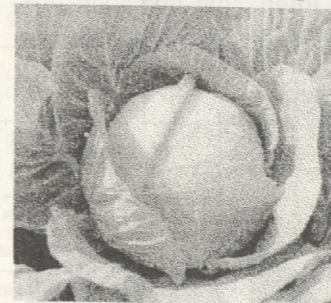
Doručak daje energiju

Od davnina stručnjaci tvrde da je doručak naš najvrjedniji obrok. Ne samo da je najvrjedniji obrok, već je i znak naše discipliniranosti. Mnogi ujutro ništa ne jedu tvrdeći da nemaju vremena ili da nisu gladni. Nisu u pravu. Ujutro su tijelu potrebne građevne i energetske tvari koje će nadomjestiti energiju potrošenu tijekom noći i dopuniti ju za novi dan.

Bjelančevine se nadoknađuju iz mlijeka, jogurta, raznih mliječnih proizvoda i sirova. Mogu se uzimati i kuhana jaja, jer su probavljivija od pečeni. Energiju nadoknađujemo ugljikohidratima, a nikako ne masnoćama. Med je za brzo nadoknađivanje najbolji. Najbolje je u tu svrhu pripremiti žitni obrok. Jačanje organizma protiv raznih bolesti dat će nam vitaminski i mineralni dio obroka. Najbolji izvor minerala i vitamina je svježe voće i povrće. Ono ne opterećuje probavne organe, a daje više životne snage. U većini zemalja radno vrijeme je prilagođeno tako da svi imaju dovoljno vremena za doručak. Osobito je na cijeni obiteljski doručak, iako ga danas zbog brzine življenja malo tko može primijeniti. To je moguće onda ako svi članovi obitelji ustaju u približno isto vrijeme. Zato trebamo postaviti stol još navečer, kako bi nam ujutro ostalo više vremena. Kao gotovo idealan doručak u zdravoj prehrani pokazao se "švicarski doručak", koji se sastoji od žitarica, mlijeka i svježeg voća. Tako je dr. Maximilian Burcher-Bener uveo kao glavno jelo na svojoj prehranbenoj klinici "švicarski doručak" i dokazao da su bolesnici koji su uzimali taj doručak brže ozdravljali i osjećali se bolje, nego bolesnici koji ga nisu jeli. Kod osoba koje su duže uzimale taj doručak fizičke i psihičke sposobnosti kao i izdržljivost su povećane. Dr. Burcher navodi da takav doručak ima harmoničan omjer hranjivih tvari, osvježava i zasićuje.

Danas se na tržištu nalaze razne mješavine žitarica, voća i povrća pod nazivom müsli. Oni su također dobra za jelo, jer sadrže žitarice i voće, ali svakako treba dati prednost svježem obroku. Müsli nam mogu poslužiti kad doista nemamo vremena ili smo jednostavno lijeni pripremati obrok. Psiholozi tvrde da je dobro što moramo čekati da se obrok pripremi za jelo, jer se tad već psihički pripreмимо za unos hrane i jače nam počnu raditi probavni organi i izlučivati sokove, te se tako hrana brže i cjelovitije probavi. Ne kaže se uzalud kad osjetimo miris fine hrane ili jelo, pa makar i na slici, "slinje mi cure". Arapska poslovice kaže: "Čovjek treba čekati hranu, a ne hrana čovjeka". Razmislite o tome.

Kupus - lijek za želudac

Zna se da je kupus neobično bogat izvor raznih mineralnih soli: magnezija, kalcija, kalija, željeza, fosfora i sumpora, a usto i mnogih vitamina, kao što su A, C, K, E, B1 i B2. Posebice je zanimljivo što su minerali i vitamini u takvu međuodnosu da ih naše tijelo izvrsno iskoristava.

- Odrežite s listova kupusa ispušćeno lišće, valjajte po lišču bocu ili valjak da omekša, isperite bornom vodom da se raskuži pa stavite na dobro očišćeno ozlijeđeno mjesto. Takav se oblog preporuča i za reumu;

- Prije obroka pojedite nekoliko listova skuhanog kupusa s malo vinskog octa, a poslije obroka jedite sirovi kupus. Tako ćete olakšati probavu, čak i kad je obrok vrlo obilan. Savjet je prastar: potječe od Katona;

- Nakon pikanke, u glavi će se razbistriti uz pomoć "sirupa" od crvenog kupusa: iscijedite svježi kupusov sok i dodajte istu količinu šećera;

- Voda u kojoj se kuhao kupus (ako nije soljena, dakako!) dobro djeluje na kožu, te ublažava rumenilo. To zahvaljujemo sumporu što ga sadrži kupus;

- Skuhate li u mlijeku nekoliko listova kupusa, dobit ćete dobar napitak za suzbijanje prehlade i kašlja, čak i bronhitisa;

- Već je spomenuto da lišće dobro djeluje na ozljede kože, a slično djeluje i na proširene vene;

- Voda (dakako, nezasoljena) u kojoj se kuhao kupus dobra je za ispiranje ekcema.

DTS d.o.o. TUZLA p.o. **ING**

KUGLAŠI PRVACI BIH - NOGOMETAŠI ČETVRTI U ŽUPANIJI

Kuglaška ekipa "Zrinski" okitila se zlatom na prvenstvu BiH za 1996. godinu, a na europskom natjecanju, u konkurenciji 16 ekipa, zauzeli 14. mjesto. Nogometaši u Prvoj ligi "Tuzlansko-podrinjske županije", nakon 14 kola, zauzimaju četvrtu poziciju među osamnaest momčadi

Hrvatsko športsko društvo "Zrinski" Tuzla obnovilo je rad tijekom minulog rata i za kratko vrijeme bljesnulo neočekivanim sjajem. Međutim, pokazalo se da je mnoga prva mjesta bilo lakše osvojiti nego ih zadržati. Isto tako se pokazalo da je neke klubove bilo kakše osnovati nego održati njihov rad. Unatoč tome športska obitelj "Zrinskog" iz Tuzle djelomično zadržava i pobjednički sjaj.

Nakon izražene financijske krize, kuglaši su se oporavili i to zahvaljujući sponzoru, a to je Mlin "Husinski rudar" Ljubače i prvi čovjek ove tvrtke Ivica KOVAČEVIĆ. Podsjećanja radi, treba reći da su kuglaši "Zrinskog" 1994. godine bili prvaci BiH, godinu kasnije treći, a na prvenstvu za 1996. godinu opet su se okitili zlatom. Momčad u sastavu: Franjo

PAVIČIĆ, Ivica STIJEPIĆ, Karlo SEGAT, Nenad IVANOVIĆ, Marko KOVAČEVIĆ i Ivica TOKIĆ su kao prvaci BiH nastupili na Eurokupu šampiona u Budimpešti. Oborili su 4.800 čunjeva i u konkurenciji 16 ekipa zauzeli 14. mjesto, što i nije neki plasman, ali ako se imaju na umu uvjeti u kojima se radi, i nastup na jednom ovako prestižnom natjecanju mnogo znači.

Nogometni klub "Zrinski", čiju prvu postavu čini osam Bošnjaka i tri Hrvata, snage odmjerava u Prvoj ligi "Tuzlansko-podrinjske županije". Nakon četrnaest odigranih kola, u jesenskome dijelu natjecanja, u konkurenciji 18 ekipa, momčad "Zrinskog" je na četvrtoj poziciji, sa 28 uknjiženih bodova i gol razlikom 26 : 11. Ispred "Zrinskog" su nogo-

metaši "Rahića", sa istim brojem bodova, ali boljom gol razlikom, dok drugo i prvo mjesto zauzimaju "Rudar" iz Bukinja i "Kiseljak" iz Kiseljaka sa po 32 osvojena boda. Inače, u ovoj momčadi iz obitelji "Zrinski" nadaju se prvom mjestu, do kraja natjecanja u proljeće 1997. godine, a to znači i plasman u višu ligašku razinu u buduću. Hoće li im želja i planovi biti realizirani ostaje da čekamo i saznamo? Sasvim je izvjesno da bi titula prvake i plasman u kvalitetniju ligu bio nesporan da tijekom minulog ljeta nisu bili prinuđeni prodati pet prvotimaca, radi stabiliziranja materijalno-financijskog stanja u klubu.

Za razliku od kuglača i nogometaša, u ostalim granama rezultati su lošiji ili ih uopće nema. Istina, košarkaši su u drugoligaškom društvu

BiH, ali sa tek dugoročnim izgledima za postizanje zapaženijih rezultata. U prvom kolu jesenjeg dijela natjecanja osvojili su dva boda. Kako će proći u narednim susretima teško je prognozirati, jer je riječ o mladoj ekipi. Juniori su prišle i ove godine pobjednici u "Tuzlansko-podrinjskoj županiji", a treći u BiH, iza ekipa "Zenica-metalno" i "Bosna" iz Sarajeva.

Rukometaši su nakon sjajnog starta i osvajanja prvog mjesta u BiH, između vrlo jakih rivala, u ovoj sezoni 1996/97. natjecateljske godine zaledili rad jer nemaju materijalne poodrške. Slično stanje je i sa stolnim-tenisom, a oživljavanje se očekuje u proljeće 1997. godine. Šahisti su također "pod ledom", ali je otoplavanje na vidiku i ozbiljnije bi trebalo početi organiziranjem "Božićnog turnira 1996."

Ono što posebice ohrabruje, kada je u pitanju športska obitelj "Zrinskog", je podatak da se intenzivno obavljaju pripreme za osnivanje ženskih ekipa u šahu, rukometu i košarci.

N. J. Ivanović

PrintCom
GRAFIČKI INŽENJERING

Gospodarska BANKA
Sarajevo

IN MEMORIAM

ANĐA IVAKOVIĆ

Dok živimo, živjet će naša ljubav i sjećanje na tebe.

Tvoji najmiliji.
Počivala u miru Božjem.

ŠIME (FRANJO) TOMIĆA

Vrijeme prolazi a mi se još uvijek ne mirimo s činjenicom da ti više nisi s nama. Vječno te vole tvoji najmiliji.

GLASNIKOVA SKANDINAVKA

ROBERT STRAUS	PATVORINA	NAJJAČA IGRAČA KARTA	KRATICA ZA SAD NEBRASKA	TENISKI KLUB	HEBREJSKO MUŠKO IME	DRŽAVA U AFRICI	TIP STAMPARSKIH SLOVA	STARA ZEMLJIŠNA MJERA	NJEMAČKI PRIJEDLOG	MUZIČKA KRAT. ZA TEMPO	ISTALITI	●	STRUKE PROFESJE	LIETOVA-LIŠTE, KOD OPAŤIJE	SITNO, NEZNATNO	KRAJNJA LINJA POVRŠINE	NIZOZEM-SKI ANTILI	BEZBOJNI PLIN
MAŠTATI, SANJARI												ZIMNICA						
JEDNAK, PODUDARAN										VRSTA KUKCA, AUSTRALNOJ								
KORA NA STABLU				IRANSKA NOVČANICA INDIJANSKI ČAMAC					ORGANSKI SPOJEVI, NAROD								ŠPANIJA VELIKA RJEKA U AZIJI	
KRAT. ZA STARIJI			STR. MUŠKO IME						STARI NAZIV LJUBLJANE, UMAK					SIRČE				
TREĆI SAMO-GLASNIK		MAMAC RUSKO MUŠKO IME						IZLAZITI ISPRED OSTALIH CISTERNA						FR. AUTO INDOZEZ NOVINSKA AGENCIJA				
STARORIM ZAŠTITNIK PASTIRA					NASELJE NA PAŠMANU					MIT KČI LIGDA I TELETUSE GREBEN							KOŠNICA	VERDIJEVA OPERA
DEMON NOĆNE MORE									VRSTA ENERGIJA					JEZERO U FINSKOJ VRSTA KINO TEHNIKE				
KRATICA ZA "KONTA"					DALMAT. ŽEN. IME BOJENE, KREČENE				STEZATI								ELEMENT DUŠIK OŠTAR NAGLASAK	
MJERA ZA POVRŠINU ZEMLJE			TAMAN															MALI KIP AMORA
ČEŠKO MUŠKO IME						DAN MRTVIH												
●	FRANJEVAČKI SAMOSTAN U SPLITU																	
MEĐUNAR. KRATICA ZA JUG		KELTSKA BOŽICA MUDROSTI PASTIR																
KRŠĆAN-SKA MOLTIVA								VRBOVA ŠUMICA	POSLASTICA OD KAKAOVE MASE	PLJANO GLASOVIR	ZEMLJOPIS KRAT. ZA "OTOCI"	PION U ŠAHU	JAMSTVO					RADIUS
JEDAN SVETI SAKRAMENT													RJEKA U NJEMAČKOJ					NJEZINI
I JEDAN I DRUGI					SPORTSKA DVORANA U LJUBLJANI							ZDRAVSTVO						
GORNJI DIO ČIZME						PONOS												OTPREMATI, ODAŠILJATI
AVIONSKA KRATICA NORVEŠKE			GRAD U POLJSKOJ								LATINSKI PRIJEDLOG							
IMAGINARNA JEDINICA		PROSTOR STANOVANJA OSJETILO VIDA																
ORGANSKI KEMIJSKI SPOJ								PLEMIČKI NASLOV VRSTA MAJMUNA					JED. ELEK. ENERGIJE					MAKARSKA NOTA SOLMIZACIJE
STARA MJERA ZA TEKUĆINE					STAROGRČ. PJEVAČ					MJESTO BLIZU KUTINE								MOČVARA OZNAKA ZA VISINU
SMJER U LIKOVNOJ UMJETNOSTI					NORVEŠKA					METAR								
											BLAGDAN NA DAN 1. STUDENOG							

Rješenje križaljke iz prošlog broja

MANOMETAR, POSAVINA, AVALIT, POKOR, ČUVAR, RANAR, MODA, APELATI, KROKODIL, ROLA, KREZ, OKS, VILIJAMOVKA, GO, KA, KINOTEKA, ORNO, N, R, NANAR, TARA, PISTA, IKONA, DRIL, SVEZAK, ŽIVA, S, E, AMAN, EMILKA, LUCENA, VAN, AK, INI, EP, Č, AMOR, KAJICA, ADRESA, IZAK, L, NIKL, MALA GOSPA, SIM, IZA, TERET, STADION, NA, SONG, NOTES, KRIŽ, LOKATOR, GIG, KRACI, MODUL, NEVEN, MIA, IV, I, APEL, SENATOR, AJI, LAN, TEREN, TALISMAN, APARATI, APOLO, LALA.

Hrvatski Glasnik
RAVNATELJ: Petar MATANOVIĆ ● Gl. i odgovorni urednik: Mr. Ljubomir AŽDAJČIĆ ● Urednik: Juraj NOVOSEL
● Lektor: Marica PETROVIĆ ● Osnivač i izdavač: HKD "NAPREDAK" ● Redakcija: Matije Gupca br. 8 TUZLA, tel/fax 237-171 ● Tehničko uređenje i kompjuterska priprema: Mr. Ranko LUKIĆ i Slobodan BAŠIĆ ● Tisak: PRINTCOM Tuzla ● Račun ZZPP Tuzla 12200-678-000-2025274 - Hrvatski dom - za Glasnik ●
LIST ZA KULTURU I DRUŠTVENA PITANJA ● List je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 05/93 - 15.03.1993. Cijena za inozemstvo 3 DEM

DAMI

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

Zavičajna zbirka
06
HRVATSKI
1994/1995
061.22
3008311
COBISS ©
MJE "HRVATSKI SUDIČI"

TUZLA Salineatrans

Vrši usluge prijevoza putnika
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350
Zagreb 01-615-6911;
615-6906.

hotel tuzla

»PEPEX« d.o.o. TUZLA

Preduzeće za prijevoz putnika u tuzemnom i inozemnom
cestovnom prometu, ugostiteljstvo i turizam

Tuzla, Ul. M. Fizovića Fiska 1
Tel./Fax: 99387 75 / 222-973
Telefon: 99387 75 / 32-490
Mobitel: 099 / 453-537
099 / 453-538

Zagreb, Ul. Turinina br. 8/II
Tel./Fax: 99085 1 / 660-1560
Mobitel: 099 / 453-537
099 / 453-538

HRVATSKI DOM "GRADOVRH" d.o.o.

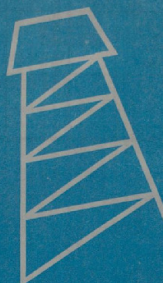
SOLI

HRVATSKI RADIO SOLI

92.7 MHz

BOSNA OSIGURANJE

SARAJEVO - GLAVNA FILIJALA TUZLA

HB

D.O.O. "BRISTOL" TUZLA

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA